

Jg
3818

EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS.

DISSERTATIO THEOLOGICA

DE

FIDE,

Quam

IN ALMA VIADRINA

Aspirante Summo Numine,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. CAROLO FRIDERICO,

DUCE WURTENBERGIÆ, TECCIÆ, ET IN SILESIA OELS-
NÆ, COMITE MONTISBELGARDI, DYNASTA HEI-
DENHEIMII, STERNBERGÆ, ET MEDZI-
BORÆ, &c. &c.

PRÆSIDE

DN. BARTH. HOLTZFUSS,

SS. THEOL. DOCT. & PROF. ORDIN.

Fautore ac Præceptore suo ad Cineres usq̄ colendo,

D. XIII. Novembr. An. MDCCIV.

Placido Eruditorum Examine fuffit

WILHELMUS HERMANNUS GRAVIUS,

SS. Theol. Cultor, Bütaviensis.

FRANCOFURTI ad VIADRUM,

Literis CHRISTOPHORI ZEITLERI.

DISSERTATIO THEOLOGICA

DE

FIDE

Quam

IN ALMA VIADRINA

Affirmavit Augustus Vinnius

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI

DN. CAROLO FRIDERICO,

DUCE WURTEMBERGAE, THEOLOGAE, ET IN SILESIA OLS-

NAE, COMITIS MONTENAPOLITANI, DYNASTA HEL-

DENHEIMII, T. MEDIC.

DN. BARTH. HORTENSIUS,

SS. THEOL. DOCT. & PROF. ORDIN.

Facitore ac Precognitore suo ad Cancellarium magis confidit

D. XIII. Novembris. AN. MDCCCLIII.

Psichico Ludovico Bismarck

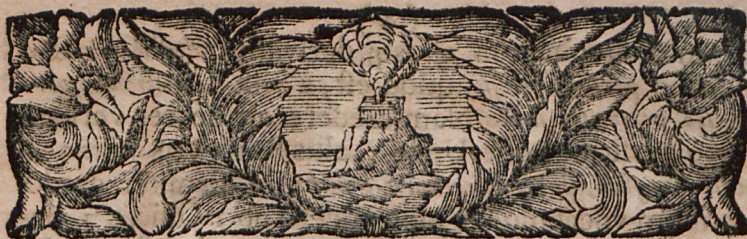
WILHELMUS HERMANNUS GRAVIUS,

SS. Theol. Cultor, Bismarckensis

REACTORUM ET VINDICAM

LEONIS CHRISTOPHORI ZELLERI

I. N. D.

CAPUT I. NOMINALE.

SUMMARIA.

§. 1. Vocis Fidei Etymologia.	Miraculorum.
§. 2. Ejus varia Acceptio.	§. 5. De Fide Historica; & quare ita dicatur.
§. 3. Acceptio Ejus Objectiva & Subjectiva.	§. 6. De Fide Temporariorum hic breviter.
§. 4. Fidei Subjectivè accepta varia Species. Ubi de Fide	

§. I.

Oederis Gratia Condicio à salvandis requisita, est Fides. Quemadmodum enim Incredulitas initium Defectionis & aversionis à DEO fuit : Ita Fides origo Reversionis nostræ ad Deum rectè dici potest. Hebraicè dicitur אֱמוּנָה ab אָמַן Nutrivit ; quod in Hiphil אֱמַנָה Credidit ; in Niphal אֱמַנָה Firmum, Stabile, fidele & constans esse, item Verum esse, Verificari, Confirmari significat. Græcè appellatur πίστις , quod Nomen juxta Budæum

A

dæum & Stephanum, aliosq; derivatur $\omega\delta\alpha\ \tau\acute{o}\ \pi\epsilon\pi\epsilon\acute{\iota}\theta\alpha\iota$ à Verbo *persuasum esse*, quod est, à $\pi\epsilon\acute{\iota}\theta\omega$, $\pi\epsilon\acute{\iota}\theta\omicron\mu\alpha\iota$, *persuadeo, persuasus sum*: Nam credere est de rei veritate certò *persuasum esse*. Unde Paulus Rom. 8, 38. $\pi\epsilon\pi\epsilon\iota\sigma\mu\alpha\iota$ *persuasus sum*, vel *persuasum est mihi* i. e. firmiter credo. Latinum vocabulum Fides, Cicero lib. 1. Offic. c. 7. deducit à Verbo Fio, si quidem Fiat, quod dictum est: *Credamus, quod fiat, quod dictum est, appellatam Fidem*. it. Lib. 16. Epist. 12. *Docui te, Fides Etymon quod haberet.* Quam Etymologiam retinuit Augustinus Epist. 19. ubi scribit, *non licere pro veritatis dispensatione mentiri; cum ipsa Fides in Latino sermone ab eo dicatur appellata, quia Fit quod dicitur.* Verum, iudicio Vosii lib. 2. Instit. Orat. Cicero hic $\sigma\omicron\mu\omega\tau\acute{\epsilon}\rho\omega\varsigma$, $\epsilon\tau\upsilon\mu\omicron\lambda\omicron\gamma\iota\zeta\epsilon\iota$, cum Fides derivetur à Fido, atque hoc à Græco Verbo $\pi\epsilon\acute{\iota}\theta\omega$, *Persuadeo, Credo, Fido.*

§. II.

Accipitur autem vel *Activè & Ethicè*; vel *Passivè & Theologicè*. *Activè* s. *Ethicè* à Cicerone, aliisque Auctoribus Latinis, pro Fidelitate, Sinceritate & Integritate s. pro dictorum conventorumque constantia & veritate sumitur, adeoque pro Justitiæ Fundamento ap. Cic. Offic. 1. c. 7. Dicitur *Activa* quia nos eam aliis præstamus & servamus. Quo significatu etiam in ipsis Sacris literis non rarò adhibetur. e. g. 2. Reg. 12, 15. ubi homines, qui *acceperant pecuniam, ut distribuerent eam artificibus, in Fide eam tradidisse*, dicuntur. it. c. 22, 7. Esa 33, 6. *Et erit Fides in temporibus tuis.* Jer. 5, 1. *Circuite vias Jerusalem & aspiciete & considerate & querite in plateis ejus, an inveniatís virum judicium facientem & quarentem Fidem.* Jer. 7, 28. *Periit Fides & ablata est de ore eorum.* & secundum nonnullos, Gal. 5, 23. *Fructus Spiritus est Fides.* Qua ratione Da-

(5.)

David Ps. 12, 2. queritur, *defecisse fideles* s. veraces ex filiis hominum; & Deus *πιστός fidelis* esse dicitur 1. Cor. 10, 13. 1. Theff 5, 24. 2. Theff 3, 3. *Passivè*, accepta notat virtutem in mente nostra, quâ iis, quæ audimus & cognoscimus, assensum præbemus, auctoritate ac testimonio dicentis nixi. Quæ Auctoritas ac Testimonium, si humanum fuerit, Fidem humanam; sin autem divina Auctoritas ac Testimonium fuerit, in qua acquiescimus, Fidem divinam gignit. Vocatur *Passiva* quia alteri adhibetur. Per hoc enim *Fides* à *Scientia* & ab *Opinione* distinguitur, quod *Fides* sit Assensus certus ac firmus Auctoritate & Veracitate s. Sinceritate loquentis nixus. *Scientia* verò, licet sit assensus certus, non tamen testimonio & Auctoritate cujusquam, sed Demonstratione ex causis & Argumentis evidentibus nititur; unde dicitur: Scire est rem per causam cognoscere. *Opinio* autem est assensus debilis cum formidine oppositi conjunctus.

§. III.

Rursus accipitur vel *Objectivè*, & *Fides*, qua creditur, vocatur; vel *Subjectivè*, & *Fides*, quâ creditur, appellatur. *Objectivè* per Metonymiam pro Evangelio seu Doctrina Evangelii, cui Fides adhibenda, vel quæ Fide recipienda est sumitur. Quo sensu Christiani de Saulo Persecutore converso, tunc Paulo appellato, dicebant Gal. 1, 23. *Qui persequebatur nos aliquando, nunc evangelizat Fidem, quam aliquando oppugnabat.* Et Gal. 3, 23. 25. *Priusquam veniret Fides, sub lege custodiebamur conclusi in eam. Fidem qua revelanda erat. Itaq; lex Pedagogs noster fuit in Christo ut ex Fide justificemur. At ubi venit Fides, jam non sumus sub Pedagogo.* Qua significatione Paulum adhibuisse vocem Fidei in Epistola ad Rom. Capp. 3. 4. 5.

& ad Gal. c. 2. & 3. (ubi docet, hominem justificari non operibus Legis, sed Fide s. per Fidem) sibi perivadet Auctor Tractatus Gallici: Ouverture de l'Epitre aux Romains p. m. 28. 29. 30. 31. seqq. *Subjectivè* & habitua-liter pro Fide *quâ creditur*; quæ rursus à nonnullis, ut Augustino non solum Serm. 181. sed & Tract. 54. in Ps. & de Verbis Dom. Serm. 6. it. Tract. 29. in Johann. & Lombardo lib. 3. Sent. 3. Distinct. 23. it. Thom. 2. 22. q. 2. a. 2. distinguitur in Fidem, quâ *credimus Deum*, vel quâ *credimus Deo*, vel quâ *credimus in Deum*, ita ut prima sit, credere, Deum existere; secunda, Deo loquenti fidem habere; tertia in Deum fiduciam ponere & habere. Verum tamen accurate loquendo hæc ita se habeant, & credere Deum, & credere in Deum omninò differant; attamen phrasæ hæc: Credere Deo, & credere in Deum, tam in Scriptura, præsertim Originali, quàm apud quosdam Scriptores Ecclesiasticos sæpe promiscuè usurpantur, continentque Hebrais-mum, cum יְמַנֶה aliquando cum לְ aliquando cum בְ construatur; quorum prius τὸ πιστεύειν τῷ Θεῷ, *Credere Deo*, posterius τὸ πιστεύειν εἰς τὸν Θεόν, *Credere in Deum*, respondet. Sic verba Gen. 15, 6. ביהוה אֱמַנֶה אַבְרָהָם & *credidit* (Abraham) *in Dominum*; LXX transtulerunt: καὶ ἠπίστευσεν Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, *Credidit Abraham Deo*; quorum translationem probaverunt Paulus Rom. 4, 3. Gal. 3, 6. & Jacobus c. 2, 23. Conf. 2. Reg. 17, 14. Nec tantum hæc phrasæ *Credere in* (aliquem,) Deo, sed & Ministris Dei tribuitur, ut Mosi Exod. 14, 41. *Et crediderunt in Dominum* & *in Mosén Servum ejus* Ex. 19, 9. *Et credant in te* (Mosén) *in perpetuum*. 2. Paral. 20, 20. *Credite in Dominum Deum vestrum* & *securi eritis*: & *credite in Prophetas ejus* & *cuncta evenient prospera*. 1. Sam. 27, 12. *Et credidit Achis*

Achis in David: quandoq; Fidei motivis tribuitur, ut Pſal. 78, 32. *Non crediderunt in miracula ejus*; quandoque Fidei Objecto, ut Pſ. 119, 66. *In Præcepta tua credidi.* & Marc. 1, 15. *Credite in Evangelium.* Quin Patres adhibent Phraſes: *Credere in Eccleſiam, in Baptiſmum, in Remiſſionem Peccatorum, in Vitam æternam, in Pœnam æternam* &c. quibus tamen non niſi Exiſtentiã horum omnium expreſſerunt. Sic Cyprianus Epift. 70. ad Januar. & ceteros Epifcopos Numidas p. m. 175. inquit: *Sed & ipſa interrogatio, qua fit in Baptiſmo, teſtis eſt veritatis: Nam cum dicimus: Credis in vitam æternam, & remiſſionem peccatorum per ſanctam Eccleſiam? intelligimus remiſſionem peccatorum non niſi in Eccleſia dari.* Id. ad Demetrian. p. m. 284. *In æternam pœnam ſerò credent, qui in vitam æternam credere noluerunt.* Epiphanius in Ancor. *Credimus in unam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam & in unum Baptiſmum pœnitentiæ, & in Reſurrexionem mortuorum, & in Regnum cœlorum, & in Vitam æternam.* Similia occurrunt in Confefſione ab Ario & Euzojo Constantino exhibita ap. Socrat. Hiſt. Eccleſiaſt. l. 1. c. 26. Sozom. l. 2. c. 21. Ipſe Auguſtinus Hom. 3. ad Neophytos, de Conſecr. Di. 4. c. 73. dicit: *Credendum in Eccleſiam*; Quo ſermonis genere & Hieronymus uſus eſt. Vid. Joh. Pearson Expoſit. Symb. Apoſt. Artic. 1. p. m. 26. 27.

§. IV.

Hujus Fidei, *Paſſive* & *Subjective* acceptæ, varii vel Gradus vel Species obſervantur & conſtituuntur. Et enim Fides ſignificat in N. T. quandoque perſuaſionem promiſſioni particulari & omnipotentix divinx innixam de opere aliquo miraculoſo vel à nobis vel in nobis ſ. circa nos virtute Chriſti producendo & efficiendo:

do: quæ *Fides Miraculorum* dicitur; estque duplex: Vel ejus in quo miraculum efficitur; Vel ejus per quem Deus miraculum efficit. Priorem requirit Christus, quando homines ægrotos sanandos rogat: Num credant? Matth. 9, 28 29. 30. *Cum venisset domum, accesserunt, ad eum duo cæci. Et dicit eis Jesus: Creditis, quod hoc possum facere vobis? Dicunt ei: Utique Domine; Tunc tetigit oculos eorum dicens secundum fidem vestram fiat vobis, & aperti sunt oculi eorum.* Marc. 5, 36. *dicit Archisynagogo: Noli timere, tantummodo crede.* Marc. 9, 16-22. Patrem filii Lunatici compellat: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Joh. 11, 40. Marthæ fratrem resuscitaturus ait: *Nonne dixi tibi, quoniam si credideris videbis gloriam Dei.* conf. Matth. 8, 13. 14. Luc. 8, 50. Joh. 4, 50. Posteriorem indigitat Christus discipulos suos alloquens Matth. 17. 19. *Si habueritis Fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc illuc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis.* Marc. 16, 17. *Signa eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo Dæmonia ejicient, linguæ loquentur novis, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit; super agros manus imponent, & bene habebunt.* Quæ Fides tamen, Amore Dei & Proximi, adeoque observatione Præceptorum divinatorum destituta, nihil proderat ad salutem, Auctore Paulo 1 Cor. 13, 2. *Si habuero omnem Fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Quare Christus Matth. 7, 22-23. extremo die, iis, qui jactabunt: *Domine nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo Dæmonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?* respondebit: *Nunquam novi vos: discedite a me, qui operamini iniquitatem.* Hæc Fides Miraculorum, Stylo Scholasticorum, ad *Gratiam gratis datam* per-

pertinuit atque in salutem aliorum concessa fuit, ut patet 1 Cor. 12, 1. 7. 8. 9. 10. 11. nec tantum in Apostolis, sed & in multis aliis fidelibus locum habuit, atque ultra ducentos, circiter, à nato Christo, annos, in Ecclesia plantanda, duravit: quâ plantatâ, rarior facta fuit, ita ut hodie ordinarie cesset, quamvis illam quibusdam singulariter Piis, præsertim in Conversione infidelium concedi posse non repugnet. Fidem hanc Miraculorum non esse solummodò excellentem quendam Fidei Justificantis gradum, ut volunt Romano-Catholici, sed Specie differre à Fide Justificante patet, (1) quia Fides miraculorum est *χαρίσμου*, ipsisque fatentibus, pertinet ad *Gratiam gratis datam*, atque ad salutem aliorum data fuit à Deo; cum e contrario Fides Justificans spectet ad *Gratiam gratum facientem* atque ad cujusque fidelis propriam salutem detur. (2) quia Matth. 7, 22. 23. quidam Fidem Miraculorum habuere qui ramen Fide Salvificâ caruerunt. (3) quia si Miraculorum Fides excellens Fidei Justificantis gradus esset, Christus Fidei hujus defectum discipulis exprobraturus, non dixisset: *Si habueritis Fidem sicut granum sinapi, diceretis monti huic: Transi hinc &c.* Nam granum sinapi rem parvam denotat in Scriptura, ut Matth. 13, 31. 32. atque id antithesis inter granum sinapi & montem: item celebre inter Judæos Proverbium, exigit; Tantundem itaque est ac si dixisset: si vel tantillum Fidei haberetis; Ast hoc de excellenti Fidei Justificantis gradu dici non potuisse loquitur res ipsa. (4) Fidem Justificantem à Fide Miraculorum diversam esse, inde quoque patet, quia in multis fidelibus & olim fuit, & hodie est Fides Justificans sine fide Miraculorum; licet in Ecclesia Apostolica Fides Miraculorum cum Justificante non raro fuerit conjuncta.

B

§. V.

Mentio fit in Scriptura *Fidei Generalis & Dogmatica* quæ est notitia & assensus nudus Theoreticus Intellectui Theoretico inhærens, quo homines, hac Fide præditi, iis quæ Scripturâ continentur, sine interiori Cordis affectu vel in Deum revelantem vel in rem revelatam, nudè ac simpliciter assentiuntur; ad pie vivendum autem inde non moventur nec meliores redduntur. Ejusmodi Fidem Simon Magus adhibuerat Philippi Apostoli prædicationi Act. 8. 13. 21. 23. *cujus cor tamen non erat rectum coram Deo. Felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis constrictus tenebatur; proindeque ei neque pars neque fors erat in sermone isto.* Ita Joh. 2. 23. 24. *multi, videntes signa, i. e. miracula Jesu, crediderunt in nomen Ejus; Ipse autem Jesus non credebat semetipsum eis, eo quòd ipse nosset omnes.* Hanc Fidem perstringit Jacobus c. 2. 17. 18. 19. *Fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa: Tu fidem habes, & ego opera habeo, ostende mihi Fidem tuam sine operibus; & ego ostendam Tibi ex operibus Fidem meam. Tu credis quoniam unus est Deus: Bene facis; & Dæmones credunt & contremiscunt.* Dicitur *Historica*: non ab Objecto, quasi Historias s. Narrationes in Sacris literis contentas, v. gr. Historiam Creationis, Lapsûs Protoplastorum, Diluvii, Excidii Sodomitici, Vocationis Abrahami ex Ur Chaldæorum, Commorationis & Educationis Israëlitarum in & ex Ægypto &c. Nativitatis, Passionis, Mortis, Resurrectionis & Ascensionis Christi, tantum admitteret, iisque Fidem haberet; Sed *Historica* appellatur à Modò, quo circa Objectum suum versatur. Quemadmodum enim Historias legentes veritatem illarum quidem agnoscunt, verum illis plerumque, ut ad se non pertinentibus, parum afficiuntur & mutantur:

(II.)

tur: Ita qui Fide Historica præditi Scripturam vel legunt, vel contenta ejus audiunt, otiose contemplantur, non fictè quidem, nec simulatè, sed revera credunt, nectamen ea ad praxin deducunt. Tametsi vero hæc Fides cum Fide Justificante conjuncta sit, hæc q; illam præsupponat & includat, ipsa tamen non justificat & à Fide Justificante separata esse potest. Errorem illorum, qui sibi Fide hac Dogmaticâ blandiuntur, egregiè perstringit Lutherus Tom. 2. Isleb. p. 198. *Es sind derer viel/die allein meinen/ wann Sie gedencen an Christum/ wie Er gelitten hat/ so sey Christus in ihnen/ und schätzen den Glauben an Christum nicht für das rechte geistliche Wesen Christi in uns/ oder unser Wesen in Christo/ sondern träumen ihnen selbst/ daß Fides Historica gebe das ewige Leben/ wenn sie überhinlauffen/ tichien und gedencen von Christo/ und allein mit dem Spiegel-sechten umbgehen &c.*

§. VI.

Ulterius progreditur Fides *временная* s. *Temporarium*. Etenim hæc non Intellectum solum Theoreticum, sed & Practicum, afficit, imo cor ipsum quoque tangit, idque non exiguo gaudio perfundit, quin, fructus aliquos plerumque profert: radicem tamen non habet, indeque exorta tempestate deficit, docente Christo Luc 8, 13. *Qui supra Petram; qui, cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum; & hi radicem non habent: qui ad tempus credunt & in tempore tentationis recedunt.* De hujus Fidei Temporariæ Convenientia & Differentia cum, & à Fide Justificante uberius agemus perspectiva naturâ & causis Fidei Justificantis. Cum enim Fides Justificans omnem Fidei Historicæ & Temporariæ virtutem includat, & in se contineat, ab eaque distingua-

B 2

tur,

tur ut Perfectum ab Imperfecto, sive Distinctione, qua gradus superior differt ab inferiore; ut Anima rationalis se habet ad Sensitivam & vegetativam, quarum Facultates & Virtutes, Vitam sc. Sensum & Motum eminenter includit & Rationis gradum addit; observante Lud. le Blanc. Theol. de Fide Th. 15. p. m. 3. & D. Elia Grebenitz Disp. Theol. de Fide Temporaria Subsect. 2. §. 4; Inde liquidò apparet, Fidei Justificantis Naturâ accuratè cognitâ, Fidei Temporariæ Naturam & Qualitatem etiam innotescere.

CAPUT II. Reale.

SUMMARI A.

§. 1. Fidei Justificantis Definitio. §. 2. Auctor Fidei Deus. Ubi, quomodo tamen Fides Officium nostrum sit. §. 3. Medium, cujus interventu Fides accenditur, est Verbum, lectum vel à Ministris predicatum. §. 4. Actus Fidei quinam? §. 5. Notitia ad Fidem prærequiritur. §. 6. Fides Implicita, quat. à Nobis admittatur? Carnonaria Fides improbat. §. 7. Assensus ad Essentiam Fidei spectat. §. 8. Fiducia specialis Misericordie obtinenda pertinet ad Fidem.	§. 9. Amor & Acquiescentia in Deo Salvatore in Fide Justificante inclusa. §. 10. Objectum Fidei Materiale generale, totum Dei Verbum; Speciale Christus & Promissiones Evangelii. Formale, Auctoritas Dei loquentis. Ubi discrimen inter Fidem Divinam & humanam. §. 11. Motiva Credibilitatis. §. 12. Subjectum Denominatio nis, non Angeli, nec tam Homo integer; quam Homo Peccator, Viator. Subjectum Inhesionis ratione Notitia & Assensus, Intellectus; Ratione Fiducia & Amoris Voluntas. Ubi de Fide Infantum. §. 13. For-

§. 13. *Forma Fidei, Ibi de Fide Formata.*

§. 14. *Finis, salus aeterna.*

§. 15. *Effectus Immediati & Mediat.*

§. 16. *Adjuncta 1. Unitas. 2. Necessitas. 3. Firmitas vel Infirmitas, respectu trium suo-*

rum Actuum & Effectuum.

4. *Perseverantia.* 5. *Certitudo tam Objectiva quam Subjectiva.*

§. 17. *Opposita in Defectu*

1. *Dubitatio.* 2. *Incredulitas.* 3. *Dissidentia.* In *Exesfu.* 1. *Nimia Credulitas.* 2. *Prasumptio.*

§. I.

Fidei Justificantis Naturam exponit *Definitio* sequens: *Fides Justificans est habitus Gratiâ Dei s Spiritus Sancti per Verbum & Sacramenta in homine peccatore, Viatore productus, quo ille totum Dei Verbum, praecipue Evangelii, pro vero admittit, Christum recipit, in primis Promissiones Evangelii, de Remissione peccatorum & Salute aeterna resipiscen- tibus propter Christum factas, intimo cordis affectu amplectitur sibi que applicat, in Dei gloriam & suam salutem. Catechesis Palatina sic definit: Fides est non tantum certa notitia, qua firmiter assentior omnibus qua Deus nobis in verbo suo patefecit; sed etiam certa fiducia, à Spiritu Sancto, per Evangelium in corde meo accensa, qua in Deo acquiesco, certo statuens, non solum aliis, sed mihi quoque Remissionem peccatorum, aeternam justitiam & vitam donandam esse, idque gratis, ex Dei misericordia, propter unius Christi meritum. In Declaratione Thoruniensi Theologi nostri Fidem ita describunt: Veram Fidem & Justificantem eam dicimus, qua promissionem Evangelii, qua resipiscen- tibus Remissio peccatorum & Vita in Christo offertur, assensu practico seu fiduciali amplectitur, & corde verè contrito sibi applicat, quaque deinceps per Charitatem est efficax.*

Auctor Fidei est Deus *ἁγιος* consideratus Joh. 6, 28. 29. ubi postquam Christus v. 27. turbæ præcepisset: *Operamini cibum non qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis; quærentibus: Quid faciemus ut operemur Opera Dei? respondit: Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille.* Ephes. 2, 8. *Gratia estis salvati per Fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ut ne quis gloriectur.* Philip. 1, 29. *Vobis datum est, pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini.* Et quia Fidei donatio est Actio Dei ad extra essentialis, inde donatio Fidei S. Trinitati communis est: *Patri*, Jacob. 1, 17. *Omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum.* *Filio*, Hebr. 12, 2. ubi *Auctor Fidei & Consummator* dicitur. *Spiritus Sancto*; 1. Cor. 12, 3. *Nemo potest dicere Jesum Dominum nisi per Spiritum Sanctum.* Quare & Gal. 5, 22. *Fides inter Fructus Spiritus* refertur. Et quia Fides ex Illuminatione & Regeneratione Spiritus Sancti ortum habet, Spiritui S. *terminativè* donatio Fidei tribuitur. Nec initium tantum, sed & incrementum & complementum Fidei à Deo est; Unde Apostoli Dominum orant: *Adauge nobis Fidem*; & Phil. 1, 6. Paulus scribit: *Qui cepit in vobis opus bonum, perficiet usq; in diem Jesu Christi.* & c. 2, 13. *Deus est qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate.* Unde Concilium Arausicanum II. Can. 5. *Contra Semipelagianos* definivit: *Si quis, sicut Augmentum, ita etiam initium Fidei, ipsum credulitatis affectum, quo in eum credimus qui justificat impium, & ad Regenerationem Baptismatis pervenimus, non per Gratia donum i. e. per inspirationem Spiritus S. corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, & naturaliter*

liter nobis inesse dicit, Apostolicis dogmatibus adversarius approbatur. Phil 2, 13. c. 1, 6. Eph. 2, 8. Confer ibi & Canonem 4. 6. & 7. & Scholastici Fidem, Spem & Charitatem *Habitus infusus* appellarunt atque *Habitibus acquisitis*, qui solo studio nostro acquiruntur, contradistinxerunt. Quibus contradicunt Pelagiani, Semipelagiani, Sociniani & Remonstrantes, qui Virtutes has Theologicas, utpote officium nostrum continentes ac proinde nobis præceptas, atque à nobis requisitas, *Habitus infusus* esse negant, accusantque affirmantes, quod Officium nostrum in Privilegium perperam convertant. Vid. Volkel. de Vera Religione lib. 5. c. 18. p. 554. 555. Jon. Slichting Disp. 2. contra Meisnerum Quæst. duab. p. 22. 23. it. contra eund. de Baptismo p. 898. 899. item Apol. Confess. Remonstr. Cap. 8. fol. 95. 96 c. 10. fol. 114. fac. 2. 115. c. 17. fol. 187. 188. Episcopus Disp. 15. de Bapt. p. 44. Curcell. Relig. Christi Instit. l. 4 c. 5 §. 1. p. 169 & Dissert. 4. §. 19. p. 941. Phil a Limborch. Theol. Christ. lib. 5. c. 11. §. 1. p. m 413. 414. Verùm illorum hypothesis & accusatio supponit, Fidem à Deo in nobis sine nobis effici, & Fidem ita Dei donum esse, ut simul Officium nostrum non sit atque ut Officium nobis non præscribatur & præcipiatur s. sub præceptum non cadat; Cum è contrario Orthodoxi statuunt, Fidem ita Gratia & illuminationi divina, ut Principio, tribuendam esse, e- jusq; habitum ita à Deo per Verbum infundi, ut Fides *Actualis* nihilominus officium, homini à Deo præscriptum & præceptum, maneat, homo Deo & in Deum credendo, officium suum impleat, Deoque Fidem mandanti liberè credendo obtemperet, & credendo Conditionem Fœderalem, à Nobis requisitam, præstet; cum non Deus in nobis credat, sed Nos Deo & in Deum, viri-
bus

bus Gratia à Deo nobis concessis, credamus. Qua de causa etiam Præcepta Fidei ab omnibus Orthodoxis indefinenter urgentur ex Marc. 1, 15. *Pœnitentiam agite & credite Evangelio* Joh. 20, 27. *Jesus dixit Thomæ: Noli esse incredulus, sed fidelis.* v. 29. *Beati qui non viderunt & crediderunt.* Act. 16, 30. 31. *Apostoli custodi carceris quærenti: Quid me oportet facere, ut salvus fiam? præcipiunt: Crede in Dominum Jesum & salvus eris tu & domus tua* Marc. 16, 16. *Quicumque crediderit & baptisatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit condemnabitur.* Joh. 3, 16. *Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam.* v. 18. *Qui credit in eum non judicatur, qui autem non credit jam judicatus est, quia non credit in nomen unigeniti Filii Dei.* v. 36. *Qui credit in Filium habet vitam æternam, qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.* Act. 19, 4. *Paulus ait: Johannes baptisavit Baptismo Pœnitentia populum, dicens: In eum, qui venturus esset post ipsum, ut crederent, h. e. in Jesum.* Matth. 21, v. 26. *Si è cælo fuit Baptismus Johannis, quare ergo non credidistis illi?* Conf. Marc. 11, 30. Luc. 20, 5. Rom. 10, 9. *Si confitearis ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitavit à mortuis, salvus erit.* v. 11. *Dicit enim Scriptura: Omnis qui credit in illum, non confundetur.* Quando itaq; homines juxta mandatum Dei credunt, tunc præstant Conditionem illam, quam Deus in fœdere Gratia ab illis exigit, & operantur Opus Dei, Joh. 6, 28. 29. *Nam 1. Joh. 3, 23. Hoc est Mandatum ejus, ut credamus in nomine Filii ejus Jesu Christi.*

§. III.

Medium, quo interveniente Deus ordinarie Fidem in cordibus hominum accendit, est *Verbum*, indirectè & per

& per Accidens, *Legis*; directè verò & per se, *Evangelii*, vel lectum vel auditum & meditatum, cui annexa sunt Sacramenta. Hæc est enim Dei sapientissima ordinatio, ut homines per Evangelium Christi prædicatum, vel lectum, officii sui commoneant, fidem concipiant, in Christum credant, resipiscant, & Conversionem suam bonorum operum exercitio testantes, æternum salventur. Luc. 16, 29. *Habent Moſen & Prophetas, audiunt illos.* Matth. 17, 5. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite.* Rom. 10, 14. 15. *Quomodo credent ei, de quo non audierunt: Quomodo autem audient sine prædicante?* V. 17. *Ergo Fides ex auditu, auditus autem per Verbum Christi.* I Cor. 1, 21. *Placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes.* Act. 13, 48. *Audientes gentes gavisa sunt & glorificabant verbum Domini & crediderunt quotquot erant* (*ὅσοι ἦσαν*) *ordinati ad vitam æternam.* Act. 16, 13. 14. *Paulus & Timotheus, sedentes loquebantur mulieribus, quæ convenerant: Et quadam mulier nomine Lydia purpuraria Civitatis Thyatirenorum, colens Deum, audivit, cujus Dominus aperuit cor intendere his, quæ dicebantur, à Paulo.* Conf. 2 Cor. 4. 6. *Qua in re Deus utitur Ministerio servorum suorum unde Joh. 17. 20. fideles in Christum credituri dicuntur per Verbum Apostolorum; & Paulus I Cor. 3. 5. quærit ac subjicit. Quis est Paulus? Quis Apollo? Ministri sunt, per quos credidistis, & unicuique sicut Dominus dedit, V. 9. Dei enim sumus adiutores. & Eph. 4, 11. 12. scribit idem Apostolus: Ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii & adificationem corporis Christi. Neq; dubitamus, Deum omnibus per Evangelium vocatis, obicem malitiôsè non ponentibus, Fidem conferre paratum esse.* C § IV.

Actus Fidei, secundum Ecclesiæ Rom. & Græcæ Theologos, est unicus, nō *Assensus*; quos alii quidam Theologi sequuntur. Juxta receptiorem tamen Protestantium sententiam Fidei Actus tres sunt: *Notitia, Assensus & Fiducia*: Qui Actus à quibusdam *Partes Fidei*, latè accepto *Partis* vocabulo nominari solent, atque instar *Materia ex qua* doctrinæ causâ, concipi possunt; horumque Actuum posterior semper includit priorem, & priores duo ad Intellectum, secundum receptam Philosophiam (:cui Cartesiani contradicunt:) tertius ad Voluntatem spectat.

Cum prorsus ignota credi nequeant, ut *ignoti nulla Cupido* est; inde Notitia ad Fidem requiritur, vel ut Pars, quæ communior Protestantium est sententia, vel saltem, ut Necessarium Antecedens s. Prærequisitum; quod rectè statuunt, Amesius, Medullæ Theol. lib. I. c. 3. §. 4. Wilh. Forbesius Consideratt. Modestis & Pacif. Controvers. de Justif. C. 2. p. 3. Burmannus Synopf. Theol. Lib. 6. c. 4. §. 5. p. m. 182. Wittich. Theol. Pacif. c. II. §. 128. p. 98. it. Theol. Pacif. Defens. p. 227. & Lud. le Blanc Theol. de Fidei Justificantis Natura & Essentia §. 93 p. 223. f. 224. non contradicente Herm. Witsio de Oeconom. Fœder. Dei lib. 3. c. 7. §. 8. & 27. Ubi tamen in gratiam Ecclesiæ Rom. Doctorum observandum est, Evangelicos per Notitiam non intelligere Scientiam proprie dictam, quæ est evidens cognitio rei per causam, nec rei Intelligentiam ac Perceptionem accuratam, quâ res & rei modus ac ratio sufficienter & adæquatè cognoscatur: Fatendum enim est, multa credenda, in specie *Mysteria à Fidelibus*, imprimis indoctis,

doctis, ex Revelatione divina quidem apprehendi, at-
 tamen evidenter à nobis demonstrari & rationem ac
 Modum eorum comprehendi non posse; sed per No-
 titiam hic solummodo intellectam volunt, Rerum cre-
 dendarum Apprehensionem, quâ intellectus Christiani
 utcunque capit & assequitur, quidnam illud sit cui ex
 Verbo Dei assentiendum est. Atq; ejusmodi Notitiam
 ad Fidem omnino requiri, nec Fidem per Ignoranti-
 am potius, quam Notitiam describendam, (quod Bel-
 larmino excidit lib. 1. de Justif. C. 7.) probamus I. Ex
 illis scripturæ locis in quibus Fides per Notitiam de-
 scribitur Esa 53, 11. *In Scientia sua justificabit ipse justus ser-
 vus meus multos*; Ubi non de *scientia Activa Servi illius*,
 quâ ipse nos cognoscit, sed *Passiva*, quâ nos ipsum co-
 gnoscimus, sermonem esse, contextus evincit. Job. 19,
 25. *Scio quod Redemptor meus vivit. Joh. 17, 3. Hac est vita æ-
 terna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti*
J. C. In quem locum Maldonatus scribit: Quid est causa,
cur in sola cognitione i. e. in sola Fide vitam æternam pone-
re videatur? 2. Tim. 1, 12. *Scio cui credidi & certus sum, quia*
potens est depositum meum servare in illum diem. II. Ex Fi-
 dei Naturâ, quæ procul dubio Assensus est, sed qui ne-
 cessariò hæc duo præsupponit: 1. cognitionem Propo-
 sitionis cui assentiendum est; cum fieri nequeat, ut rei
 ignotæ assentiamur, quia eam intelligimus & veram ef-
 se arbitramur. 2. Cognitionem, Deum revelasse rem
 credendam. III. Ex modo quo Fides in hominibus ge-
 neratur, qui est ordinariè Institutio & Informatio per
 lectum, prædicatum & auditum Evangelium. Rom. 10,
 14-17. *Quomodo credent ei quem non audierunt? quomodo au-*
tem audient sine prædicante? ergo Fides ex auditu, auditus
autem per verbum Christi. Joh. 6, 45. Est scriptum in Pro-
phetis:

phetis: Et erunt omnes docti à Deo: Omnis qui audivit à Patre & didicit, venit ad me. 68. 69. dixit Jesus ad duodecim: *Nunquid & vos vultis abire? Respondit ei Simon Petrus: Domine ad quem ibimus? Verba vita aeterna habes: & nos credidimus & cognovimus, quod tu es Christus Dei Filius.* Qui Modus ignorantiam à Fide excludit, Notitiam verò ad eam prærequiri declarat. IV. A Fidei Synonymis. Dicitur enim Luc 1, 77. *Scientia salutis* Rom. 16, 25. Eph. 3, 3. Colosf. 1, 26. *Revelatio & Cognitio Mysteriorum eiusque taceat* 1. Cor. 1, 2. it. c. 2, 6. 7. *Sapientia Dei.* 1. Tim. 2, 4. 2 Tim. 3, 7. Tit. 1, 1. *Agnitio Veritatis, quæ secundum Pietatem est.* V. A Fidei conjugatis: Credentes enim vocantur Eph. 5, 8. *Lux in Domino.* Math. 13, 23. *Intelligentes.* Joh. 6, 45. ex Esa. 54, 13. & Jer. 31, 34. *edocti à Deo* Eph. 1, 18. *illuminatos oculos Cordis* habentes; qui à Deo tùm sibi, tùm aliis *intellectum* præcantur Ps. 119, 34. 125. 130. 144. Eph. 1, 17. 18. Col 1, 9. VI. Ab oppositis Fidei, ratione Actus Notitiæ, quibus Incredulitas significatur, quorum præcipua sunt. *Cæcitas* Rom. 11, 28. Eph. 4, 18. *Ignorantia Actus* 17, 23. 30. *Insapientia* Rom 10, 19. *Stultitia* Luc. 24, 25. *Tenebra* Esa. 9, 1. Joh 1, 5. 10. Luc. 1, 79. Matth. 4, 15. Eph. 5, 8. Quæ Incredulitatis Ignorantia improbatu Ps. 32 9. *Ne sitis sicut mulus & equus, quibus non est intellectus.* Esa. 1, 3. *Populus meus non intellexit.* Esa. 4, 14. *Populus meus non intelligens.* Matth. 22, 29. *Erratis nescientes scripturas.* 2. Tim. 3, 7. *improbantur semper discentes, sed nunquam ad cognitionem Veritatis pervenientes.* Quæ omnia luculenter probant. Notitiam rerum credendarum ad Fidem requiri, & Fidem non per Ignorantiam potius quam Notitiam definiendam esse.

§. VI.

Quamvis vero *Fidem Implicitam* (qua in confuso &

fo & in communi aliquid credimus, quatenus includitur in Myfteriis revelatis à Deo, & quatenus credimus in communi, quæcunque à Deo revelata sunt esse vera; Cui contradistinguitur *Fides Explicita*, quæ distincte & in particulari attingit Veritatem illam, quæ credenda est) admittamus, 1. ratione *Minorum* eorumque tam *Puerorum*, quam *Adulorum* simplicium & rudium, qui exiguam eamque obscuram habent non tantum Myfteriorum, sed quandoque & aliarum rerum credendarum notitiam. 2. Ratione *Profectiorum*, ipsorumque *Majorum*, qui in Myfteriis τὸ ὄντι, quod revera sint revelata, quidem norunt & credunt, τὸ διοτι verò καθεύτι ac τὸ πῶς s. Naturam & Modum rei clare & distincte non semper comprehendunt. 3. Ratione *Veteris Test. Fidelium*, qui multo obscurius & generaliter, indeterminare ac Typis, umbris & figuris quasi implicata, & involuta non pauca dogmata, qualia fuerunt S.S. Trinitatis atque Incarnationis Christi, aliaque, revelata habuerunt, ac proinde horum dogmatum respectu multa implicite crediderunt; Vid. Henr. Alting. Theol. Elencht. Nov. Loc. 16. Logomachiâ 4. p. m. 695. Turretin. Theol. Part. 2. Loc. 15. qu. 9. §. 2. 3. Burmann. Synops. Theolog. lib. 3. c. 4. §. 11. & lib. 6. c. 4. §. 8. Maccov. Distinct. Theol. c. 1. Dist. 26. p. 13. Meritò tamen improbamus *Fidem Implicitam*, qua Minores s. simplices Fideles sensum suum Ecclesiæ, ejusq; Doctoribus s. Majoribus, absolutâ quadam obedientia submittrunt, ac pro vero agnoscunt, quicquid Ecclesia præscribit, sive illud intelligant sive non intelligant. Quæ *Fides Carbonaria* dici solet. Cujus Denominationis rationem reddit Stanislaus Hofius lib. 3. contr. Proleg. Consult. Brentii fol. 261. fac. 2. his verbis: *Nihil est, quod majore cum periculo sit conjunctum,*

quam si quis de Scripturis cum Satana certamen inire velit, precipue quo tempore gravis agonia instat, cum anima venit à corpore separanda. Tum verò fuerit tutissimum exemplum sequi Carbonarii cujusdam; Ex quo cum animi causa vir quidam doctus quasivisset, quid crederet? Symbolum recitavit. Cum interrogaret ille, quid præterea crederet? respondit: Quod Ecclesia credit Catholica. Ille verò quid credit Ecclesia? Quod ego, inquit, credo. Cumque subinde ille quæreretur, circulo hoc usus Carbonarius, nihil aliud respondit, quam se credere quod Ecclesia credit: Ecclesiam credere, quod ipse crederet: nec aliud ab illo quicquam elicere potuit. Fertur autem evenisse postea, ut vir ille doctus, & sacrarum literarum peritus in gravem morbum incideret, deque vita sua periclitaretur: orsus est cum eo quoque tum Satanas disputare, quidque crederet, ex eo quærere. Cumque nimis urgeret Satanas, neque se miser ille satis explicare posset, venit ei in mentem Carbonarii, nec alia fuit ejus vox audita præter hanc: Ut Carbonarius. Qui vero assidebant, cum propter morbi vim errore mentis affici putabant: posteaquam verò fuit ex morbo confirmatus, interrogabant eum, quid sibi voluerit, cum toties clamaret, Ut Carbonarius? Ille rem omnem explicat ordine, quemadmodum in illa sua cum Diabolo disputatione, sicut olim audiverat ex Carbonario quodam, non alio sibi confugiendum esse dixerit, quam ad Fidem Ecclesie Catholicae, tanquam ad asylum unum omnium tutissimum; quodque plus præsidii in ea tum invenerit, quam in omni Scripturarum exercitatione, quas totà vitam suam meditatus erat diligenter, Acceptum se ferre divina misericordia, quod in simplicem illum Carbonarium inciderit, cujus nisi succurrisset exemplum, ingens fuerit periculum & discrimen aditurus. Conf. Claud. Espencæum Comment. in 2. Tim. 3. fol. 402. Non absimilem Historiam ex Barocio recenset Bellarm. de Arte bene moriendi, lib. 2. c. 9. Tom. 7. Oper.

Oper. pag. 2090. 2091. Verum, ne nunc urgeamus, Carbonarium hunc Symbolum Apostolicum *explicite* credidisse, atque ita non omni Credendorum Notitiã caruisse; Quo minus tamen hanc Fidem Implicitam admittamus, præter §. præced allata, persuadent sequentia Scripturæ dicta, quæ omnes fideles ad Inquisitionem Veritatis & Profectum in ea obligant, ipsisque examen Doctrinæ, quam Ministri proponunt, commendant, qualia sunt Joh. 5, 39. *Scrutamini Scripturas. Ps. 2, 10. Intelligite Reges, erudimini qui iudicatis terram. Matth 7, 15. 16. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis odium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, à fructibus eorum cognoscetis eos. 1 Cor. 10, 15. Ut prudentibus loquor: Vos ipsi iudicate quod dico, 1. Thesl. 5, 21. Omnia probate, quod bonum est tenete, 1. Joh. 4, 1. Nolite omni Spiritui credere, sed probate Spiritus, Rom. 16, 19. Volo vos sapientes in bono & simplices in malo, 1. Pet. 3, 15. Estote parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, qua in vobis est, spe. Actor. 17. v. 11. Berhoenses laudantur, quod quotidie scrutati fuerint Scripturas num hæc ita se haberent, ut à Paulo prædicabantur. Profectus autem in Cognitione Veritatis à fidelibus exigitur, 2 Pet. 3, 18. Crescite in Gratia & in Cognitione Domini nostri & Salvatoris J. C. 2. Pet. 1, 5 6. 7. Vos curam omnem subinferentes ministrare in Fide vestra Virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia abstinentiã, in abstinentia patientiam, in Patientia Pietatem, in Pietate amorem fraternitatis, in amore fraternitatis charitatem. Eph. 4, 13. 14. Occurramus omnes in unitatem fidei & agnitionis Filii DEI in Virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi; ut jam non simus parvuli fluctuantes &c. Veritatem autem facientes in Charitate crescamos in illo per omnia qui est Caput Christus. it. Col. 2, 19. Phil. 4, 8.*

Qua-

Quaecunq̄ sunt vera, quæc. pudica, justa, sancta, amabilia, quæc. sunt bonæ famæ, si qua Virtus, si qua laus Disciplina, hæc cogitate. Conf. 1. Theſ. 4. 1. Apoc. 22. 11. Quæ omnia cum Fide Carbonaria conſiſtere non poſſunt.

§. VII.

Aſſenſus omnium conſenſu Eſſentialis Fidei Actus eſt; Græcè ſυγκατάθεσις dictus: eſtque certum ac firmum Intellectûs iudicium, Dei revelantis Auctoſitate & Veracitate ſubnixum, quo omnia in Sacris literis contenta, in primis Promiſſiones gratuitas de Remiſſione Peccatorum & Salute æterna Reſipiſcentibus propter Chriſtum factas indubitatò vera eſſe credimus, in iisque tutò acquieſcimus. Hujus Actus ratione Apoſtoloſ Hebr. 11, 1. Fidem vocat ὑπόβουον ἐλπίζομένων, Subſtantiam, Baſin ſ. fundamentum rerum ſperatarum, ἔς πραγμάτων ἔλεγχον ἔβλεπομένων, h. e. Argumentum, ſ. Oſtentionem, Demonſtrationem, Conviſionem, Evidentiam, rerum non apparentium, quia exiſtentiam earum in nobis quodammodo efficit, eaſq; nobis præſentes exhibet, ut iis non ſecus aſſentiamur, quam ſi oculis cerneremus: Vid. Witſii Oecon. Fœder. Lib. III. Cap. VII §. 13, 14. p. m. 350. 351. Fundamentum hujus Actus non eſt rerum Evidentia, vel cauſarum & proprietatum Cognitio, ſed Dei loquentis infallibilis Auctoſitas & Veracitas; Unde Fides ad ejuſmodi Axiomata refertur, quæ indubitatam habent Veritatem; Joh. 8, 24. Niſi credideritis quia ego ſum, moriemini in peccato veſtro. cap. 11, 27. Martha ait: Ego credidi quia Tu eſ Chriſtus Filius Dei vidi, qui in hunc mundum veniſti v. 42 Ut credant, quia Tu me miſiſti. Joh. 16, 27 Credidiſtis, quia ego à Deo exivi. Joh. 20, 31. Hæc autem ſcripta ſunt, ut credatis, quia Jeſus eſt Chriſtus Filius Dei. Rom. 10, 9. Hoc eſt verbum Fidei quod predicamus, quia ſi conſitearís

tearīs in ore tuo Dominum Jēsum, & in corde tuo credideris,
quod Deus illum suscitavit à mortuis, salvus eris.

§. VIII.

Nec tamen Fides *Assensus* tantum *Theoreticus*, sed & *Practicus* ac *Fiducialis* est, quò Verbum Dei & inprimis Promissiones Evangelii de Remissione peccatorum & Salute omnibus credentibus & pœnitentibus conferenda, non solum veras esse judicamus; Sed & nobis ipsis, Mihi, Tibi, si crediderimus & pœnitentiam egerimus, certissimas fore confidimus, proindeq; Pœnitentiâ Peccatorum, Miseriæque nostræ sensu, ducti, atque impotentia ex miserrimo, in quo peccatum nos collocavit, statu emergendi, nobis conscii, ex nobis ipsis egredimur atq; ad Deum in Christo, verâ cordis fiducia ac Spe obtinendæ Remissionis Peccatorum confugimus. Hanc Fiduciam specialis Misericordiæ ad Fidem pertinere negant Ecclesiæ Romanæ Doctores & Remonstrantes. Nos quidem fatemur, *Fiduciam* i. e. firmam persuasionē de *Remissione* peccatorū jam re ipsa *impetrata* ad Fidei Justificantis essentiam non pertinere, neq; eam constituere, sed constitutam sequi, ac proinde non Formam, sed Effectum Fidei esse, attamen *Fiduciam specialis Misericordiæ* i. e. Confidentiam, quâ certo certius statuimus, Christum pro nobis in particulari etiam mortuum esse, Deumq; nobis quoque credentibus & pœnitentiam agentibus, peccata nostra *remisurum* & Salutem æternam daturum, ad Fidem requiri, affirmamus & probamus, Argumentis, petitis (1) Ab ipso *Assensu*: Nam quia Fideles Verbo Evangelii quò omnibus in Christum credentibus & respiscentibus Salus æterna promittitur, assensum præbent, utique, Applicatione & Reflexione ad se ipsos factâ, credendum il-
D lis

lis est, Christum quoque pro ipsis mortuum esse, & Remissionem peccatorum ac Salutem æternam ipsis quoque, si in Christum credant & respiciant, obventuram esse. Quod fatetur Bellarm. de Justif. l. 1. C. 10. pag. m. 835. & Cap. 11. pag. 843. (2.) A Pronominibus applicativis & possessivis Me, Mihi, Meus, hic usurpatis Gal. 2, 20. *Christus dilexit me & tradidit se ipsum pro me.* Joh. 20, 28. ubi Thomas ait: *Domine mi & Deus mi.* Job. 19, 25. *Scio, quod Redemptor meus vivit.* 2. Tim. 4, 8. *Reposita est mihi corona justitiæ,* Cant. 2. 16. *Dilectus meus mihi & ego illi.* (3.) Ex locis ubi habetur verbum λαμβάνειν, ἀπολαμβάνειν, item δέχεσθαι, ἀποδέχεσθαι accipere, recipere, admittere, ut Joh. 1, 12 *Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui crediderunt in nomine eius;* Joh. 17, 8. Act. 10, 43. Rom. 8, 17. Gal. 3, 14. Gal. 4, 5. Luc. 8, 13. Act. 8, 14. Jac. 1, 21. (4.) A Synonymis Fidei: dicitur enim 2. Cor. 3, 4. Eph. 3, 12 *πεποθῆσας Fiducia, Confidentia;* Rom. 4, 21. Eph. 3, 12. Col. 2, 2. Heb. 10, 22, *πληροφογία certa atq; indubitata Persuasio;* Matth. 9, 2. Joh. 16, 33. *Ἰσχυρὸς ὁ* fiducia: Eph. 3, 12. 1 Joh. 3, 21. & 4, 7. *παρρησία* Fiducia, libertas loquendi. (5.) A luculentis Scripturæ testimoniis, in quibus Fides Fiduciam infert, ut Marc. 5, 34. Matth. 9, 2. *Fides tua te servavit;* quomodo Fides hæmorrhoidiæ describitur postquam secum ratiocinata fuerat v. 21: *Si solum tetigero vestimentum ejus, sanabor.* Qua fiducia simul atque oram vestimenti πικρῶς tetigit sanitatem furata est; docente Athanas. Tom. 2. p. 252. Matth. 15, 28. *O mulier, magna est Fides tua!* (6.) A Dissidentia, parva fiducia & hæsitatione reprehensa: Matth. 14, 31. *Modice Fidei quare dubitasti?* it. Matth. 16, 8. Jac. 1, 6. *Postulet autem in fide nihil hæsitans: qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vento movetur, & circumfertur.* Rom. 4, 20.

4, 20. In repromissione etiam Dei non hafitavit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo. Conf. Marc. 5, 34. Matth. 8, 26. Luc. 8, 50. Quæ tamen ultima loca, ut & præcedentia quædam, de Fide Miraculorum agunt. (7) à Differentiâ Fidei Iustificantis à Fide Hypocritarum & Dæmonum, qui Notitiam & Assensum habent, Fiduciâ autem destituuntur, Matth. 8, 29. Jac. 2, 19. (8) ab Etymologia vocum: πίστις enim & πεποιθισις à πείθω; Fides & Fiducia à Fido, adeoque à communi origine descendunt, nec solum Assensum sed & Fiduciam significant, quæ proinde à Fide Iustificante excludenda non est.

§. IX.

Uti verò Fides Dogmatica & esse potest, & sæpe est, Charitate destituta: Ita ex adverso Fides Iustificans & Viva *Actum Amoris* & *Acquiescentia* in Deo, Salvatore nostro, quo Christum recipimus. ei adhæremus, illique nos unimus ac tradimus, essentialiter includit & Obedientiam Fidei parit; quod docet Sponsa Cant. 6, 2. *Ego dilectio meo, & dilectus meus mihi*; & Paulus 1 Cor. 6, 17. *Qui adhæret Domino unus Spiritus est cum eo*, Gal. 5, 6. *In Christo JESU neque Circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed Fides, quæ per Charitatem operatur.* & 1 Cor. 13, 1. 2. *Si linguis hominum loquar & Angelorum, Charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens* &c. *Et si habuero omnem Fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil sum.* Item Rom. 1, 5. *Obedientia Fidei mentionem facit, & c. 6, 16. 17. ait: Cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis ejus, cui obeditis, sive peccati ad mortem, sive obediitionis ad justitiam? Gratias autem Deo ago, quod fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis.* Rom. 16. v. 26. *Evangelium nunc patefactum esse*

dicit per Scripturas Prophetarum secundum præceptum æter-
 num Dei ad obedientiam Fidei. & Rom. 10, 16. queritur,
 quod non omnes obediant Evangelio. Inde Augustinus
 Tract. 29. in Joh. *Quid est credere in Deum? Credendo a-*
mare. & in Ps. 130. *Hoc est credere in Christum, diligere*
Christum. Et Calvin. in Antidor. Concil. Trid. Sess. 6, ad
 Can. 9. *Fidem non fingimus, Charitate vacuam.* Quos se-
 quuntur Chamier. Panstrat. Tom. 3. lib. 12. cap. 4. n. 15.
 16. Wendelin. Syft. Theol. l. 1 c. 24. Th 8. n. 3. Joh. Coc-
 cejus Summ. Theol. c. 46. §. 46. Lud le Blanc Thes.
 Theol. de Fidei Justif. Nat. & Essent. Th. 95 Wittf. Oe-
 con. Fæd l. 3. c. 7. §. 17. 23. Wittich Theol. Pacif. c. 11.
 §. 138 it Dn. D. Sam. Strimesius in Disp. Theol. de Justi-
 tia Dei & Hominis §. 46. Ubi verò Charitas & Obe-
 dientia, ibi & bonorum Operum studium esse debet, ex
 Fide resultans; Jac. 2, 14. *Quid proderit, si Fidem quis*
dicat se habere, opera autem non habeat? Num quid
poterit Fides salvare eum? v. 13. 18. Sic & Fides si non
habeat opera, mortua est in semetipsa. Sed dicet quis: Tu Fi-
dem habes, & ego opera habeo, ostende mihi Fidem tuam si-
ne operibus: & ego ostendam tibi ex operibus Fidem meam.
 v. 26. *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & Fides sine*
operibus mortua est. Atque hi quidem Actus hucusque
 recensiti, præsertim Assensus & Fiducia ad Actum Fidei
 directum spectant, per quem homo non modo promif-
 sionibus Evangelii universalibus Fidem habet, sed eas
 quoque in se credente & resipiente impletum iri con-
 fidit; Actus reflexus verò ex Fidei sensu nascens, quò a-
 nimus fidelis in se ipsum reflexus & Fidei suæ Actua-
 lis sibi conscius concludit & scit se credere, in exami-
 ne Conscientiæ fidelium & exploratione Fidei locum
 habet, juxta præceptum Pauli, 2. Cor. 13, 5. *Vos ipsos ten-*
tate,

ate, num sitis in fide: ipsi vos probate. Annon cognoscitis vosmetipsos, quia Christo Jesus in vobis est, nisi forte reprobi estis. Adus verò Consolationis, in hominis fidelis gaudio ac pace ex remissionis peccatorum sensu orta consistens, pertinet ad Fidei effectus; de quibus infra.

§. X.

Objectum Fidei est vel Generale vel Speciale. Generale est totum Dei Verbum, quod continet (1) Historias; v. g. Creationis, Nativitatis, Passionis, Mortis & Resurrectionis Christi. (2) Vaticinia (3) Dogmata (4) Præcepta (5) Promissiones & Comminationes. Quæ omnia Fide recipienda sunt. Speciale est Doctrina de Jesu Christo quod patet exemplo Philippi dicentis Act. 8, 37. 38. Credo Filiū Dei esse Jesum Christum; & Petri Matt. 16, 17: Tu es Christus Filius Dei vivi. Conf. Joh. 20, 30. Act. 9, 22. De qua Fide 1. Joh. 5, 1. dicitur Omnis qui credit quia Jesus sit Christus ex Deo natus est. Christus verò recipiendus est ut Prophetæ s. Doctor cœlestis à Deo Patre in terram missus, qui è sinu Patris egressus voluntatem Dei Patris de Salutis nostræ rationibus nobis plenissimè revelavit, cujus proinde Doctrina ut divina amplectenda est, cum certa spe, nos secundum regulam hanc incedendo salutem promissam obtenturos esse. Nam sic Deus Pater Filium suum recipiendum edixit: Deut. 18, 15. Prophetam de gente tua & de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum audies. Matth. 3, 17. it. Matt. 17, 5. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipsum audite! Joh. 3, 2. Nicodemus ait: Rabbi scimus quia à Deo venisti Magister, nemo n. potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. Joh. 6, 29. Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille. Hebr. 1, 12. Multifariam, multisque modis, olim Deus loquens Patribus in Prophetis:

*vis: novissime, diebus istis locutus est nobis in filio. Hebr. 2,
 1. 2. 3. Propterea abundantius oportet observare nos ea qua au-
 didimus, ne forte pereffluamus. Si enim qui per Angelos di-
 ctus est sermo, factus est firmus, & omnis prævaricatio & in-
 obedientia accepit justam retributionis mercedem: quomodo
 nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? qua cum ini-
 tium accepisset enarrari per Dominum, ab eis, qui audierunt,
 in nos confirmata est. Ut Sacerdos, qui victimâ corporis
 sui piaculari in cruce mactatâ, ac sanguine pro nobis
 effuso in cœleste Sanctuarium ingressus, sese pro nobis
 obtulerit, & continuo pro nobis interpellet, ad quem
 ut sufficientissimum Salvatorem omnium hominum &
 nostrum, tanq. Propitiatorium, sincerâ pœnitentiâ &
 Fide confugiendum sit; Rom. 3, 25. Christum Jesum pro-
 posuit Deus propitiationem per Fidem in sanguine ipsius ad
 ostensionem Justitiæ suæ, propter remissionem præcedentium de-
 lictorum. Hebr. 4, 14. 15. 16. Habentes Pontificem magnum,
 qui penetravit cœlos, Jesum filium Dei: teneamus confessio-
 nem; Non enim habemus Pontificem, qui non possit compari
 infirmitatibus nostris; tentatum autem per omnia pro simili-
 tudine, absq. peccato. Adeamus ergo cum Fiducia ad thro-
 num gratiæ: ut misericordiam consequamur, & gratiam in-
 veniamus, in auxilio opportuno. & cap. 10, 21. 22. Habentes
 Sacerdotem magnum super domum Dei accedamus cum vero
 corde in plenitudine Fidei. Joh. 1, 29. Ecce Agnus Dei, qui
 tollit peccatum mundi. Joh. 3, 14. 15. Sicut Moses exaltavit
 serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis ut
 omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æter-
 nam. I. Joh. 2, 1. 2. Si quis peccaverit Advocatum habemus ap-
 pud Patrem, Jesum Christum justum: & ipse est propitiatio pro
 peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro to-
 tius mundi. Ut Rex Cœlestis ac Dominus non solum Na-
 turalis*

turalis sed & Oeconomicus, qui suos non tantum contra hostes, Diabolū & Mundum defendit, sed & juxta normam Legum Regni sui spiritualis regit sibi que subji-
cit, quique victā morte assumptus in cœlum accepit *pos-
tatem in Cælum & Terram* Matth. 28, 18. de quo Pe-
trus Act. 2, 36. *Hunc Jesum, quem vos crucifixistis, Deus fe-
cit Dominum & Christum.* Act. 5, 31. *Hunc principem & Sal-
vatore[m] Deus exaltavit dexterā sua, ad dandum pœnitentiam
Israëli & remissionem peccatorum.* In hunc Jesum propter
peccata nostra morti traditum & propter Justificationem no-
stram resuscitatum Rom. 4, 25. credendum esse docet
Paulus Rom. 14, 9. *In hoc Christus mortuus est, & resurre-
xit, ut & mortuis & vivis dominetur; & clarius Philip 2,
9. 10 II. Propter quod Deus exaltavit illum, & donavit illi
nomen, quod est super omne nomen; ut in nomine Jesu om-
ne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum: Et
omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in
gloria est Dei Patris.* Indeque est quod in Symbolo Apo-
stolico profite[mur] nos credere in *Jesum Christum Filium
Dei unigenitum, Dominum nostrum*: idque exemplo suo
confirmavit Thomas Joh. 20, 28. dubitatione missā Chri-
stum resuscitatum compellans: *Dominus meus & Deus me-
us.* Bene D. Witsius Oecon. Fœd. l. 3. c. 7. §. 23. *Quando
Fidelis Anima Christum recipit, ei que innititur, non conside-
rat ipsum ut Servatore[m] duntaxat, sed etiam ut Dominum.
Recipit enim totum Christum & talem qualis est; Est autem
non minus Dominus quam Servator; Imò non potest esse Ser-
vator nisi & Dominus sit.* Vide quoque Joh. Claude des
Oeuvres Posthumes Tom 4 p. 12. it. Thom. Pierce Pa-
cificat. Orthod Theol Corpusc. C. 20. § 7 p. m 199. Nisi
tamen Fides hæc Practica sit, nihil nobis profutura est,
teste ipso Christo Matth. 7, 21. *Non omnis qui mihi dicit,*
Domine

Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum: Sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est. Luc. 6, 46. Quid vocatis me Domine, Domine; Et non facitis qua dico: Quicumque ergo practice in hunc Dominum credent, remissionem peccatorum & Salutem impetrabunt. Nam Jer. 23, 6. hoc nomen est quo vocabunt ipsum, Dominus Iustitia nostra. Joël. 2, 32. & Rom. 10, 9. 13. Si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris quod Deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. Dicit enim scriptura: Omnis, qui credit in illum non confundetur. Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Nec Christus solus pertinet ad Objectum Fidei Speciale, sed & Promissiones Evangelii credentibus & resipiscentibus factae, quales sunt Ezech. 33, 11. Vivo ego dicit Dominus Deus: nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua & vivat. Joh. 3, 16. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Joh. 6, 40. Hae est Voluntas Patris mei, qui misit me: Ut omnis qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam aeternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die. Joh. 8, 51. Amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in aeternum. Act. 4, 12. Nec aliud nomen datum est sub caelo hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Act. 10, 43. Huic omnes Prophetae testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen ejus omnes, qui credent in eum. Rom. 10. 9. 13. 1 Tim. 1, 15. &c. Formale Objectum s. Ratio & Fundamentum, propter quod credimus, non est fallibilis Auctoritas hominum, sed Infallibilis Auctoritas & Veracitas Dei loquentis, in quam proinde & resolutio Fidei fieri debet, tanquam in id quod intellectum ultimo ad assentiendum movet. Ps. 116, 11. & Rom. 3, 4. Omnis homo mendax 1. Cor. 2, 5.

Fi.

Fides vestra non fit in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Hebr. II, 1. Est Fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. it. v. 3. Joh. 9, 29. Nos scimus, quia Moysi locutus est Deus 2. Pet. 1, 20. 21. Hoc primum intelligentes, quod omnis Prophetia scriptura propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humanâ allata est aliquando Prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt Sancti Dei homines. Joh. 20, 29. Quia vidisti me, Thoma, credidisti: beati qui non viderunt, & crediderunt. Rom. 4, 18. 19. seqq. Abraham cum ei dictum esset: Sic erit semen tuum (sicut stellæ cæli & arena maris) non infirmatus est Fide, nec consideravit corpus suum emortuum, cum jam ferè centum esset annorum, & emortuam vulvam Sara. In repromissione etiam Dei non hesitavit dissidentia, sed confortatus est Fide, dans gloriam Deo: plenissime sciens, quia quoscunque promissit, potens est & facere it. 1. Pet. 1, 8. Hinc apud Prophetas solenne est illud; Dicitur s. Verbum Domini vel: Sic dicit Dominus. Ex quibus non obscure patet, non quemvis Assensum etiam rebus in Sacra Scriptura contentis adhibitum, Fidem Divinam censendam esse. Nam si quis dogma quoddam Religionis Christianæ v. gr. Creationem hujus Universi, certo atque indubitato teneret, Argumentis stringentibus, nõ verò Revelatione, adeoque Divinâ Auctoritate ac Testimonio ductus, is Fidem divinam proprie non haberet. Sic qui Moysi miracula & Educationem Israëlitarum ex Ægypto per Mare rubrum in terram Canaan firmiter crederet, Josephi Historici Judaici, non autem Sacrarum literarum Relatione motus, is saltem Fidem divinam non haberet, sed potius humanam; Quod & de illis affirmandum esset, qui Christianam Religionem, non Auctoritate ac Veracitate divinâ, sed Consuetudine atque

E Auctori-

tate ac Testimonio Parentum ac Majorum suorum impulsi, amplecterentur; Cum Fides divina sit assensus firmus Deo loquenti adhibitus, propter Auctoritatem ac Veracitatem Divinā. Indē quoq; manifestum est Fidei *Divina falsum subesse non posse*, (1) quia Deus, qui nos credere jubet *ἀψευδής* est Tit. 1, 2. proindeque non potest velle ut falsum pro verō habeam9, alias se ipsum, i. e. Veracitatem, Sinceritatē, Sanctitatem suam, abnegaret, quod tamen facere non potest 2 Tim. 2, 13. it. Hebr. 6, 18. (2) quia Objectum Fidei, quod est Verbum Dei, est verissimum, Joh. 17, 17. (3) quia Fides Divina fieret Principium deceptionis, & Verbum Dei nos obligaret ad credendum mendacio, quod absurdum est. Neque ullum in contrarium afferri potest exemplum. *Adam* non absolutē sed conditionatē credere debuit, se æternum victurum esse, quam conditionem præstare debuit, quia à Deo fuit mandata; & quam præstare potuit, quia vires ad eam implendam sufficientes à Deo acceperat, quaque neglecta, promissione, in illo rerum ordine, excidebat. *Abraham* Gen. 22, 2. Præcepto Oeconomico & Conditionato, cui falsum non suberat, jubebatur filium suum offerre, i. e. ita se parare, operi accingere, atque omnia efficere, quæ ad immolandum Isaacum necessaria erant, eventum verò Deo committere, ut ita Fides. Obedientia ac Sinceritas ejus probaretur; quod & Scriptura & eventus apertē docuerunt. *Ezechias*, Jes. 38, 2, 5. credere jussus est, quod fuit verissimum, se mox moriturum esse, nisi precibus & lachrymis longiorem vitam à Deo expeteret. Denunciatio ergo ista non absoluta sed cum conditione precum & lachrymarum facta fuit. Neque *Ninivita* Jon. 3, 9. absolute, sed tantum conditionatē, nisi resipiscerent, credere debuerunt urbem

berem suam evertendam esse; quod & eventus probavit.

§. XI.

Motiva Externa sive *Argumenta Credibilitatis* sunt, Religionis veræ Antiquitas, Mysteriorum Sublimitas, Doctrinæ ac Præceptorum Sanctitas, Miracula à Mose, Prophetis, Christo, ac discipulis ejus, in confirmationem Doctrinæ Christianæ, edita; Celeritas Propagationis facta per Apostolos, homines rudes & piscatores, neque Imperatorum & Regum favore & Potentiâ, neque armis, neque opibus, neque Eloquentiâ humanâ aliisve præsiidiis, sed sola cœlesti Virtute instructos & munitos; Prophetarum prædictio, Martyrum innumerebilibus Testimonium, Incrementum, Firmitas & Duratio Religionis in mediis persecutionibus, Infelix Exitus hostium & persecutorum, Testimonia ipsorum Exterorum, aliaque, quæ hominibus probis sufficiunt; Pertinaciæ autem Deus nullum posuit remedium.

§. XII.

Subiectum Fidei, in hoc rerum statu hacque Oeconomia, propriè non sunt (1) *Angeli*. Quamvis enim Deo loquenti s. voluntatem suam revelanti, propter summam Dei veracitatem fidem habeant; In Christum tamen Mediatorem credere, vel ad Misericordiam Dei in Christo confugere, nequeunt, quia Angeli Boni miseri non sunt; Malis autem spem veniæ superesse, ex Dei Verbo demonstrari non potest. Neque (2) *Protoplasti integri*. Licet enim Adamus integer omni Dei Verbo Statui Integritatis convenienti credere posset, actualis tamen Fides in Mediatorem, quo in Statu Innocentiæ non indigebat, ei non conveniebat. Neque (3) *Christus, ut Homo* consideratus. Christus, utpotè innocentissimus & sanctissimus, tametsi quoad *substantiam Co-*

*nitio*nis & quoad *Assensum* Verbo Dei præbitum; quin
 quoad *Fiduciam* quatenus in Dei Bonitatem, de neces-
 sariis bonis nobis prospicientem, recumbit, in statu
 Exinanitionis, credidisse, vel credere potuisse, dici pos-
 sit; attamen Fides Christo non competit, quatenus est
 fiducialis Misericordiæ Divinæ apprehensio, quia ita
 spectata peccatoribus tantum convenit; nec respectu
 Modi cognitionis, quod ad ænigmatis obscuritatem,
 2. Cor. 13, 9. 12. 2 Cor. 5, 7. Christo tribui potest: hoc
 namque infert imperfectionem, quæ in Christo pro-
 pter Unionem cum λόγῳ locum non habet. Subjectum
 ergò *Denominationis* Fidei Justificantis sunt *Homines la-*
psi, Vocati & Gratia Dei Præveniente ac Præparante do-
 nati, *Viatores*. Peccatores namque Mediatore & Pœni-
 tentia ac Fide indigent, teste Christo Matth 9, 12. 13. *Non*
opus est valentibus Medicus, sed male habentibus. Non veni
vocare justos sed peccatores. 1. Tim. 1, 15. *Fidelis sermo &*
omni acceptatione dignus, quod J. C. venit in hunc mundum pec-
catores salvos facere; & hi sine *Vocatione* per Verbum cre-
 dere nequeunt, Rom 10, 15. *Quomodo credent ei, de quo non*
audierunt? Neque *Comprehensores*, sed *Viatores* Fide
 opus habent, 1. Cor. 13, 12. *Videmus nunc per speculum in*
enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex par-
te: tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. 2. Cor. 5,
 7. *Per Fidem enim ambulamus, & non per speciem.* Et
 quia, docente Paulo Rom. 10, 17. *Fides ex Auditu est,* in-
 de apparet, saltem hætenus, Fidem *Adultorum* esse,
 quatenus Fides Notitiam Verbi, Assensum Verboprae-
 bendum & Fiduciam requirit; idque eò magis, quia
 sacrae literæ ipsæ infantibus notitiam *inter dextram & Si-*
nistram negant Jon. 4, 11. Deut. 1, 39. Es. 7, 16. 1 Cor. 14, 20.
 Cujus intuitu Augustinus Ep. 57. scribit: *Nescire divina*
parvulos, qui nec humana adhuc norunt, si verbis vel mus o-
sten-

stendere, vereor ne ipsis sensibus nostris facere injuriam videamur, quando id loquendo suadere studemus, ubi omnes vires, officiumq; sermonis facillime superat evidentia veritatis. Alias notæ sunt diversæ de Fide Infantum Sententiæ. Menonitæ, Sociniani & Remonstrantes infantibus Fidem simpliciter negant, cum Doctrinæ & Fidei Incapaces sint, eaq; de causa eos à Baptismo arcent. Catech. Racov. Sect. 6 C. 3 p. m. 118. Socinus Disp. de statu Primi Hom. cōtra Franc. Pucc. c. 10. p. 311. 327. Idem in Libello Suasor. ad Evangelicos Polon & Lithvan. c. 4 p. 52 Slichting. pro Socino cont. Meisnerum de Trinit. & Bapt. &c. p. 901. ad 918. Smalcus Refut. Theol. Frantz. Disp. 5. p. 161. 192. it. Disp. 10. p. 310. 324. Remonstrant. Apolog. fol. 84. Curcell. Rel. Christ. Instit. l. 7. C. 8. §. 11 p. 468. Econtrario Lutherani Theologi plerique Infantibus baptizatis Fidem actualem tribuunt, hancque in Baptismo accendi volunt. Quenstedt Syst. Theol. Part. 4. C. 5 Sect. 2. qu. 8 p. 147. seqq. Pontificii Fidem Habitualement infantibus vindicant. Concil. Trident. Sess. 7. de Bapt. Can. 13. Bellarm. de Sacr. Bapt. l. 1. c. 10. & 11. Becanus Manual. Controv. l. 2. C. 2. §. 15 p. m. 490. seqq. Reformati plerique parum absunt à Romano Catholicorum sententia dum Infantibus semen fidei; Radicem s. Habitum & Actum primum fidei, Fidem in semente, vel inclinatione, tribuunt, & Fidem actualem quidem iisdem negant, defectum tamen ejus Fidem Ecclesiæ, parentū & Susceptorum, qui infantibus Cor, pedes & linguam qf. commodent, supplere statuunt ex Augustin. Serm. 10. de Verbis Apostoli. Cui sententiæ etiam accesserunt ex Lutheranis Theologis D. Georg. Calixtus & Brand. Dætrius Disputat. de Baptismo § 171 192. Idem Calixtus in Append. ad Quæst. de Myster. Trinit. § 30.

Conr. Hornejus Disputat. Theol. 2. de Prædestinat. Sect. 1. Th. 21. Latermannus de Prædest. Th 54. Joach. Hildebrand. Instit. Sacr. C. 18 n. 43. Theoph. Großgebauer in der Wächter Stimme/ Tract. von der Wiedergeburt C. 5. §. 18. 20. pag. 487-489. seqq. qui & adducit ipsum Lutherum Tom. 4. Jenens. Germ. fol. 328. 329. Notabilia quoq; sūt verba Chemnitii Exam. Cōcil. Trid. Part. 2. ad Sess. 7. Can. 13. p. m. 245 *Ego sanè, qui simplicitatem amo, etiāsi nec intelligam nec explicare possim, quomodo infantes qui baptizantur, credant; Judico tamen sufficere firmissima illa testimonia supra explicata, infantes esse baptizandos. Neque enim ab illis propterea discedendum est, si non possum vel intelligere, vel explicare, quomodo credant infantes. ibid. p. 247. Tridentini anathemate damnant, si quis dixerit parvulos, qui baptizantur, habere actum credendi. Quod si intelligant actum credendi sicut supra in Augustini sententia explicavimus, non pugno. Si verò hanc particulā simpliciter negare volunt, in parvulis qui baptizantur, omnem actionem & operationem Spiritus Sancti: certè contradicendum est. Vice versâ etiam Reformati quidam Fidem aliquam Actualem Infantibus concedunt; quos inter est Alstedius Theol. Cas. Conscient. C. 26. p. 489. 490. Wittichius ex hypothesi Cartesiana sentit, Spiritū Sanctū in Infantibus posse operari cogitationes, quibus Objectum Salutis, quantum id requiritur, apprehendant; nec servari infantes citra ullum suum actum, licet forte non sit talis, qualis est in nobis adultis, respicientia & Fidei. Theol. Pacif. c. 11. §. 137. p. 106. 107. Braua. Doctrin. Fœd. loc. 11. c. 8. §. 23. p. m. 433. 434. & omnium acutissime B. Dn. D. Grebeniz ac Dn. D. Strimesius, tunc Theologiæ Candidatus, Tractat. de Regeneratione Disp. 3. de Præparatione, Sect. 2. Subsect. 2. §. 3. 7. 8. seqq. Certum est I. Infantes baptizatos*

tos

tos in Baptismo regenerari, à peccatò absolvi, in filios adoptari, pro modulo ætatis sanctificari, Spiritu S. donari & Candidatos æternæ salutis fieri. Vid. Præsidis *Dissertat. de Baptismo Judaico-Christian.* §. 21. II. Nec minus certum est inter Pontificios & Protestantes, Fidem aliquam fidelium Infantibus baptizatis tribui posse & debere. Matth. 18, 6. & quia salvantur. III. An verò illa Fides sit habitualis vel actualis, Scriptura totidem verbis non definit. IV. Quædam loca pro Fide actuali citari solita, nullam Fidei mentionem faciunt, qualia sunt, Luc. 18, 15. 16. 17. & Marc. 10, 16. *Afferebant ad illum & infantes, (βρέφη) ut eos tangeret. Quodcum viderent discipuli, increpabant illos. Jesus autem convocans illos, dixit: Sinite pueros venire ad me, & nolite vetare eos, & alium est enim regnum Dei.* ap. Marcum cap. 6. additur: *Complexans (ἐναγκαλιεσάμενος) eos, & imponens manus super illos, benedicebat illos.* Ubi alia historia refertur ab ea, quæ narratur Matth. 18, 1. ad 7. De voce βρέφη observandum quoque, quod 2 Tim. 8. v. 15. Timotheus dicatur *Sactus literas dñi βρέφους ab infantia, i. e. ab ineunte ætate nosse; & fideles.* 1. Pet. 2, 2. appellantur *ἀπρὸ γέννηται βρέφη* sicut modo geniti infantes. V. Matth. 18, 6. *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt. (1.)* Per *μικρὸς* pusillos, non absurdè intelligi possunt simplices atque humiles, adeoq; non ætate sed animi demissione pusilli. (2.) Parvulus v. z. in medio discipulorum constitutus, Græcè *παιδίον* vocatur atque à Christo advocatus seu accersitus fuit; quod de Infante seu lactente intelligi nequit, quod ex locis N. T. ubi hæc vox occurrit, patet. v. g. Matth. 11, 16. 17. *Similis est generatio ista pueris (παιδαγωγῶν) sedentibus in foro, qui clamantes, coequalibus dicunt: Cecinimus vobis, & non saltastis: lamen adimus,*

Εἰς τὸν

Et non planxistis. Quod Luc. 7, 32. ita effertur: *Similes sunt pueris (parvulis) sedentibus in foro. &c. (3.)* Sermo hic est de pusillis, qui scandalizari s. offendi possunt, quod de Infantibus propriè dictis dici non potest. Quæ omnia simplex hujus historiæ, verbis Evangelistæ facta, recitatio confirmat: *In illa hora accesserunt discipuli ad Jesum, dicentes: Quis, putas, major est in regno cælorum? Et advocans Jesus parvulum, statuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico vobis, nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicumq; ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est major in regno cælorum. Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit. Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* VI. Neq; locus Psal. 8, 3. *Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem.* Fidem actualem indubitato evincit: Nam ne dicamus, infantes hosce Deum occasionaliter, materialiter & objectivè laudare, quia materiam laudis divinæ præbent, notamus tantùm, hæc Davidis verba Matth. 21, 16. grandioribus pueris applicari, qui Christo Hosianna acclamaverunt, qui sanè Infantes non fuerunt. VII. Interim quia *Infantium est regnum cælorum*, Matth. 19. v. 14. Marc. 10, 14. Luc. 18, 16. Regnum cælorum verò sine Fide non possideretur, Marc. 16, 16. Joh. 3, 16. indè meritò concludimus, Fidem Infantibus non simpliciter negandam, sed tribuendam esse; licet præcise nesciamus qualis sit illa Fides, & quomodo in Infantibus producat. Licebit hinc apponere verba Augustini ex Epist. 23. ad Bonifacium Episc. *Itaq; parvulum, etsi non fides illa, que in credentium voluntate consistit, jam tamen ipsius Fidei Sacramentum fidem facit.* & Serm. 10. De Verbis Domini: *Portantur*

tur ad Ecclesiam, & si pedibus illuc currere non possunt, alienis pedibus currunt, ut sanentur. Accommodat illis Mater Ecclesia aliorum pedes, ut veniant: aliorum corda, ut credant: aliorum linguam, ut fateantur: ut quoniam quoad agri sunt, alio peccante praevalent: sic cum hi sani sunt, alio pro illis confitente, salventur. Quandoquidem verò Adulti multi Gratiae Divinae Operationibus, exemplo Judaeorum, Act. 7. 51. ac Spiritui Sancto malitiosè resistunt & converti nolunt Matth. 23, 37. sed vocati venire renuunt, Prov. 1, 24. Matth. 22. Luc. 14. adeoque Vocem Dei audientes corda sua obdurant, Pf. 95, 8. Indè Fides non est omnium, 2. Thess. 3, 2. sed Electorum Dei, Tit. 1, 1. quorum corda Fides purificat, Act. 15, 9. & mundum vincit, 1. Joh. 5, 4. & novas Creaturas facit, 2. Cor. 5, 17. conf. 2. Cor. 7, 1. Præter hos non pauci ad tempus credunt; de quibus infra. Dispositiones Animi ad Fidem concipiendam requisitæ; quales sunt: 1. Docilitas. 2. Mansuetudo. 3. Humilitas. 4. Immunitas à Carnalibus Cupiditatibus, &c. non sunt fructus corruptæ nostræ naturæ, sed Gratiae Prævenientis ac Præparantis, quorsum spectant verba Christi Joh. 7, 17. Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de Doctrina mea, utrum ex Deo sit, an ego à me ipso loquar. Joh. 8, 47. Qui ex Deo est, verba Dei audit; idcirco vos non auditis, quia ex Deo non estis. Matth. 5, 4. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Matth. 11, 29. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Joh. 5, 44. Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis; & gloriam, quæ à solo Deo est, non queritis. Jac. 3, 17. Quæ desursum est Sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non judicans, sine simulatione. Joh. 3, 20. 21. Omnis qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus; Qui autem facit veritatem, venit

F

venit

venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in DEO facta sunt. Cujus rei Exempla sunt Act. 8, 27. seqq. Eynuchus Actor. 10, 1. seqq. Cornelius. Act. 17, 11. 12. Berhoenses. *Subiectum Inhaesionis Fidei*, præcise spectatæ, secundum *Schola Romana* Theologos, tam Thomistas, quam Scotistas, est *Intellectus*, sed ita, ut Actus Assensus sit à Voluntate imperatus. Vid. Gonet. Clypei Theol. Thomist. Tom. 4. Tractat. 10. Disp. 6. Artic. 1. p. 299. 300. & Boyvin. Theol. Scoti. Part. 4. Tractat. 1. Disp. 1. C. 1. qu. 3. p. 16. 17. Bellarm. de Justif. lib. 1. c. 4. seq. p. m. 820. 822. seqq. Quos sequuntur ex Reformatis, Rob. Baronius Philos. Theologiæ Ancillante Exerc. 3. Artic. 21. n. 5. Wilh. Forbesius in Considerat. Modest. & Pacif. Contröv. de Justif. cap. 2. § 5. 9. p. m. 5. 7. 8. Petrus Molinæus Fil. Thes. de Fide Justific. part. 2. Thes. 18. 19. Lud. le Blanc. Thes. Theol. de Fide p. 5. Thes. 27. 28. 29. & Thesib. de Subjecto Fidei pag. 249. Th. 7. 8. 9. Tilenus Disput. de Fide Justif. Amyraldus Thes. de Fide Part. 1. Thes. 15. seqq. qui tamen contra Scholasticos plerosque putat, ad Actum internum Fidei seu Assensum non requiri piam motionem Voluntatis, docetq; in Thes. de Causâ Fidei, *Fidem necessariò oriri, & produci ex appulsu Objecti, id est, Doctrina Evangelica, ad Intellectum rite affectionem, atq; dispositum per immediatam Spiritus Sancti Operationem* Quâ in re sequitur Holcot. in 1. qu. 1. art. 1. & Pic. Mirand. in Apolog. qu. 8. & ex parte Scorum, qui tamen docet, sufficere ad Actum Fidei, ut Voluntas ad illum merè negativè se habeat, seu illi non resistat. *Theologi illi Reformati, qui Cartesii placita in Philosophicis sequuntur, solam Voluntatem Subjectum Inhaesionis Fidei esse volunt; quia Notitiam, antecedens Fidei, non verò partem ejus faciunt & Judicium non ad Intellectum, sed ad*

ad Voluntatē referunt : quos inter sunt Burmann. Synopf. Theol. lib. 6. cap. 4. §. 28. p. m. 190. Braun. Doctr. Fœd. Loc. II. c. 8. §. 9. 26. p. m. 426. 434. Quibus non multum abſimilia, ex aliis tamen hypothefibus, docuerat Amefius Medull. Theol. lib. 2. c. 5. §. 12. p. m. 226 & in Belarmin. Enerv. Tom. 4. lib. 5. c. 1. pag. 93. Quorum Sententiam nos non poſſumus probare. Alii verò Evangelici, tam Reformati, quam Lutherani, communiter ſtatuant: *Subjeſtum Inheſionis*, reſpectu Notitiæ & Aſſenſus, eſſe *Intellectum*, reſpectu autem Fiduciæ *Voluntatem*, adeoq; Fidem Facultati utrique, velut Subjeſto in eſſe. Diſſenſus Theologorum illorum, qui Fidem in ſolo Intellectu; & eorum qui Fidem partem in Intellectu, partem in Voluntate collocant, conciliari poſſe videtur Diſtinctione. Sumitur enim *Fides*, vel *præciſè*, *abſolutè* & *in ſe*, prout Charitati & Spei opponitur ſive contradiſtingvitur, atque hoc ſenſu Fides eſt ſimplex unusque Habitus, neq; quidquam aliud eſt, quam firmus Aſſenſus, quem præbemus Deo Sapientiſſimo & Veraciſſimo, in Verbo ſuo loquenti, ſicque accepta pertinet ad Intellectum, cujus eſt, aſſenſum præbere Veritati; vel ſumitur *Complexè* pro Aggregato quodam plurium Actuum & habituum, quod, præter Aſſenſum, Fiduciam, Amorem Dei, & Acquieſcentiam in Deo Salvatore noſtro ejuſq; favore ac Salute, includit. Hæc q; eſt Fides illa, quam Paulus Gal. 5, 6. *Fidem, qua per Charitatem operatur*; Evangelici *Vivam, Juſtificantem ac Salvificam*; Romano-Catholici verò *Formatam*, appellant, atque hanc non ſoli Intellectui, ſed & Voluntati inhærere utrinque in confeſſo eſt. Vid. Leidenſ. Synopf. Pur. Theol. Diſp. 31. Th. 16. Lud. le Blanc. Theſ. Theol. de Fidei Juſtific. Natura & Eſſent. Th. 95. it. de Subjeſto Fidei p. 251. Th. 22. 23.

Turretin. Institut. Theol. Elencht. Loc. 15. qu. 8. §. 13.
 D. Witfius Oecon. Fœder. lib. 3. c. 7. §. 1. Inde q; patet
 Proteftantes falſò abſurditatis accuſari, quod Fidem,
 non Dogmaticam; ſed Juſtificantem ad utramq; animæ
 Facultatem referant. Nam (1) Intellectus & Volun-
 tas non realiter ſed formaliter tantum differunt; cum
 eadem Anima cognoſcens & intelligens Intellectus; Vo-
 lens verò, unumq; præ alio eligens, Voluntas vocetur.
 (2) cum plura ſint tam in naturalib9, quam in moralib9,
 quæ utramq; Facultatem occupant. In naturalibus Li-
 berum Arbitrium radicaliter ad Intellectum; Formali-
 ter ad Voluntatem: In moralibus, Imago Dei partem ad
 Intellectum, partem ad Voluntatem ſpectat. (3.) Se-
 cundum communem Scholæ Romanæ ſententiam Fi-
 des *Formata* non ſolum Intellectui ſed & Voluntati in-
 hæreat. Notanda quoq; ſunt verba Cardinalis Conta-
 reni in Tract. de Juſtif. *Fides incipit à Voluntate, qua Obe-*
diens Deo & Fidei, efficit ut Intellectus aſſentiat, abſq; hæ-
ſitatione, traditis à Deo, & ideò promiſſionibus divinis confi-
dat, & concipiat ex illis firmam Fiduciam, qua pertinet ad
Voluntatem; ut quaſi circulo quodam incipiat à Voluntate,
hæc Fides, & deſinat in Voluntatem. Item Cardinalis Ca-
 jetani in Joh. 6. *Crede in Deum, eſt credendo conſidere, &*
tendere in Deum, quod continet in ſe actum Intellectus & Vo-
luntatis. Bonaventura in 3. Sent. Diſt. 23. *Fides eſt quo-*
dammmodo in potentia cognitiva, & quodammmodo in potentia
affectiva; qui & addit, Fidem, ut eſt Virtus, & principium
meriti, reſpicere liberum arbitrium, ut Subjectum.

§. XIII.

Forma Fidei Juſtificantis, ratione Notitiæ, eſt ap-
prehenſio, Objecti credendi, intellectualis; ratione Aſ-
ſenſus, ejusdem Objecti generalis & ſpecialis receptio
 appro-

approbativa; ratione *Fiducia*, individualis Promissio-
 num Evangelicarum, corde contrito facta, applicatio.
 Secundum *Socinianos* Forma Fidei in Christum est, sub
 spe vitæ æternæ præceptorum Christi talis Observatio,
 ut secundum Spiritum ambulemus. Vid. Socin. Tract.
 de Justif. p. m. 11. id. in Libello suafor. ad Evangel. Po-
 lon. & Lithvan. c. 2 p. 21. 22. it. de Fide & Operib. p. m.
 120. 121 ad 130. Jon. Slichting Disp. 2. pro Socino contr.
 Meish. p. 307 ad 333. Smalcus Refut. Thes. Frantz p.
 m. 136. 184. 186. 203. 218. 219. Volkel. de verâ Rel. l. 4.
 c. 3. p. 177. 178. quin volunt, opera & Pietatem Animam &
 Formam esse Fidei. Ita enim Socinus Miscellan. p. 162.
*Opera non modo à Fide quâ justificamur, separari nequeunt,
 ut ipse confiteris, sed Anima seu Forma quedam ac vita ejus
 Fidei sunt.* Id. de fide & Oper. fol. 55. *Opera ipsa justifi-
 cant, quatenus exsecutio sunt & perfectio & tanquam Forma
 ipsius Fidei.* Smalcus Ref. Thes. Frantz. Disp. 10. p. 450.
*Quemadmodum anima non est secundarium hominis, sed essen-
 tiale & formale: ita opera vel Pietas Christiana ipsa sunt Fi-
 dei Christiana Forma & Essentia.* Quibus obstat (1) Di-
 versa Fidei & Operum definitio. Nam Fidei definitio
 Hebr. 11, 1. tradita obedientiæ & operibus applicari non
 potest; cum Obedientia sit conformitas actionum no-
 strarum cum lege divina ex Fide præstita; & Opera
 sint actiones Fidelium ad normam legis factæ. (2) Fi-
 des est causa, Opera verò sunt effectus & fructus Matth.
 3, 8 10. Cum itaque dici nequeat, quod causa sit effe-
 ctus, arbor sit fructus, dici quoque non potest Fidem
 & Opera esse unum idemque. (3) Fides Operibus con-
 tradistinguitur in Justificationis Articulo. Rom. 4, 5.
 Gal. 2, 26. Eph. 2, 8 9 Ergo non sunt prorsus eadem.
 (4) Paulus & Jacobus Fidem ab Operibus, & Opera à
 Fide

Fide distingvunt v.gr Gal. 5, 6. *Fides per Charitatem operatur.* 1. Cor. 13, 13. *Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas.* Jac. 2, 17. *Fides si Opera non habuerit, mortua est per se* v. 18. *Ostende mihi Fidem tuam ex Operibus tuis &c.* (5) Quæ de Objecto Fidei supra docuimus Operibus s. Pierati & Obedientiæ, prout hic accipitur, non conveniunt. Equidem Fides rectè *Obedientia* vocatur, quat. Intellectus à pio Voluntatis motu & pia quadam Affectione, per Gratiam Dei producta, in obsequium fidei caprivatur, ut misis dubitandi rationibus, quas Diabolus, Mundus & Caro nostra sæpe suggerunt, Argumentorum pro Dei Causa adductorum pondus & momentum agnoscat, judicetq; & credat verum esse quod ad credendum proponitur: Unde Fidem veram respectu Originis suæ à Voluntate pendere, indeque laude ac præmio donari 1. Pet. 1, 8. præter Scholasticos, docent Chamier. Panstrat. Tom. 3. lib. 12. c. 4. n. 6. 7. seqq. Lud. le Blanc Theol. Theol. de Subjecto Fidei p. 251. 252. Th. 18. ad 27. qui & hæc Augustini ex Tract. 26. in Joh. & ex Thoma Aquin. laudant: *Cetera potest homo nolens, sed credere non nisi volens*; Verùm non de hac *Obedientia Fidei* qua Dei Verbo credimus, sed de *Obedientia Operum seu Legali* est quæstio cum Socinianis. Cautius ergo *Remonstrantes* Obedientiam consequens Fidei, seu potius, immediatum Fidei Effectum, faciunt. Vide Phil. à Limborch. Theol. Christ. lib. 5. c. 10. §. 1. *Romane Ecclesia Doctores* admittunt quidem Fidem habere suam, Formam internam, eamque esse Assensum firmum, toti Verbo Dei præbitum, quæ Fidei simpliciter & in se spectatæ Essentiam constituat. Requirit tamen ad fidem justificantem *Formam externam*, quæ æternum & respectivum Esse Fidei tribuat: sc. ut ad salutem

litem æternam profit & meritoria fit vitæ æternæ. Ita Gregorius de Valentia Tom. 3. Commentar. in Summam Theol. Thom. Disp. 1. qu. 4. Punct. 3. *Theologi affirmant, Fidem à charitate tanquam à Forma perfeci. Nec tamen sentiunt, quod Charitas proprie fit Forma Fidei, aut essentialis, ut anima dicitur forma hominis, aut accidentalis & extrinseca, ut albedo Corporis. Hoc enim falsum esse, ex eo perspicuum est, quod Charitas & Fides sint due virtutes specie distincta, qua duas diversas potentias perficiunt. Solum igitur volunt Theologi, Charitatem, quoniam perfectionem aliquam addit Fidei, metaphorice dici posse formam ipsius: Secundum analogiam videlicet ad formam proprie dictam, qua suo modo subjectum perficit. Verùm cum 1. ipsimet fateantur, Fidem habere suam internam Formam (à qua proinde melius Formata, quàm à Charitate ita appellaretur) adeoque, etiam præcise à Charitate considerata, informis non sit. 2. Scriptura Mortuæ & Vivæ quidem, Formatæ autē & informis Fidei non meminerit. 3. Fidei vox ipsa Meritum excludat; Inde Protestantibus vitio verti non potest, quod hæc aliaque contra hanc Distinctionem monuerint. Aliàs non desunt Theologi Reformati pacifici, qui Fidem Formatam pro Fide viva, Informem verò pro Mortua acceptam, non improbarunt, sed excusarunt. His præivit Moderatisf. Mart. Bucerus in Comment. in Ps. 2. ubi in Edit. Argentorat. An. 1529. ita scribit: Non possum non sanius iudicium optare quibusdam qui hoc nostro seculo plurimos admodum turbant hoc Paradoxo: Sola nos fide salvare; cum viderent tamen hoc ed raptè ac si justitiam s. la animi existimatione finirent & bona opera secluderent. Que jam illa Charitas, que huic malo uno verbulo mederi dedignetur, ut diceret Fide Formata justificamur: aut, per fidem bonorum operum voluntatem, ac ita iustitiam*

stitiam consequimur, aut fides fundamentum & radix est iusta vita, ut Augustinus dixit. Neg, veris enim quisquam offendendus est. &c. In horum numero quoq; est Wilh. Forbescius Consideratt. Modest & Pacif. Controv. de Justif. c. 3. n. 15. p. m. 16. it. Lud. le Blanc Theol. de Fidei Justif. Nat. & Essent. Part. 2. Th. 47. p. m. 245. Et D. Georg. Bullus Harmon. Apostol. Dissert. Poster. c. 2. n. 8. p. 67. 68. & Exam. Censur. p. 14. ad 21.

§. XIV.

Finis Fidei est æterna Salus Joh. 3, 16. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. 1 Pet. 1, 9. Reportantes finem fidei vestrae, salutem animarum. Act. 10, 31. Crede in Dominum Jesum & salvus eris tu, & Domus tua. Conf. Rom. 10, 9.

§. XV.

Effectus Fidei immediatus sunt Opera interna, Amor Dei & proximi, quæ à verâ Fide, tanquam Lux à Sole, emanant & veluti fructus è radice propullulant. Mediatu Effectus sunt Opera externa & obedientia præceptis Dei præstita Gal. 5, 6. In Christo Jesu neq; circumcisio aliquid valet, neq; præputium: sed Fides, quæ per Charitatem operatur. 1. Cor. 13, 2. Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil sum. Jac. 2, 14. Quid proderit Fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum? v. 22. Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius; & ex operibus fides consummata est. v. 26. Sicut enim corpus sine Spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Act. 15, 9. Fide purificantur corda credentium. 2. Cor. 5, 17. Si quis est in Christo Jesu nova est creatura. 1. Joh. 2, 4. Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custodit, mendax est. Fieri enim non potest, quin, quisquis Doctrinam Evangelii

geli ejusque Promissiones, credentibus & respicientibus factas, verâ fide recipit, ut §. 10. dictum est, peccatis nuncium mittat, ac se totum Christo ejusq; Spiritui regendum tradat, totusq; immutetur, 1. Joh. 3, 3. *Omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se sicut & ille sanctus est.* Matth. 16, 24. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Gal. 5, 24. *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* 2. Tim. 2, 19. *Discedat ab iniquitate, omnis qui nominat nomen Domini.* Cujusmodi Fidei Exempla inter alios præbuerunt in Vet. T. *Abrahamus*, qui Deo Gen 12, 1. vocâti credidit, & Patriâ, cognatos amicos comoda sine tergiverfatione deseruit, Gen. 15, 6. Deoq; semen sibi centenario ex Sara nonagenaria promittenti *contra spem in spem sine hesitatione credidit, dans gloriam Deo plenissime sciens, quia quaecunque promisit, potens esset & facere.* Rom. 4, 18. seqq. *mactationem filii quoque præcipienti obtemperare voluit, firmiter persuasus, quod Isaacum a mortuis suscitare posset Deus.* Hebr. 11, 19. *Et Moses, qui Hebr. 11, 24. seqq. grandis factus, negavit se esse filium filie Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem, majores divitias estimans thesauro Egyptiorum, improperium Christi, aspiciebat enim remunerationem, & in N. T. Paulus Gal. 2, 20 inquit: Vivo jam non ego: vivit vero in me Christus.* II. Effectus est *Justificatio & Remissio peccatorum*, ad quam Fides concurrit, tanquam Medium ab hominibus requisitum: Act. 10, 43. *Huic omnes Propheta testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen ejus omnes, qui credent in eum.* Rom 3, 28. *Arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus.* c. 4, 5. *Credenti in eum, qui justificat impium, reputatur fides ejus ad Justitiam,* Galat.

2, 16. *Scientes quod non justificatur homo ex operibus legis nisi per Fidem Jesu Christi: & nos in Christu Jesum credimus, ut justificemur ex fide Christi, & non ex operibus legis.* Rom 5, 1. *Justificati fide, pacem habemus ad Deum.* It. Act. 13, 38. 39. Phil 3, 9. III. *Adoptio:* Joh. 1, 12. *Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem, Filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus.* Galat. 3, 26. *Omnes filii Dei estis per fidem, qua est in Christo Jesu.* IV. *Unio fidelium cum Christo.* Joh 14, 23. Eph. 3, 17. Joh 6, 57. V. *Pax Conscientia.* Rom 5, 1. VI. *Confessio seu Professio Fidei, utpote Actus ejus externus merito etiam inter Effectus numeratur. Hanc necessariam esse dubitare nos non sinunt Scripturae loca, Matth 10, 32 cui parallela sunt Marc. 8, 38. Luc 10, 26. it. Rom 10, 9. 10. 1. Petr. 3, 15. Exemplum existat Dan 6, 10. & 2. Mac. 6, 26. Duplex verò est Præceptum; alterum negativum de fide non neganda, nihilq; exterius agendo, quod fidei repugnet; alterum affirmativum, de fide exterius profitenda. Prius obligat semper, ac proinde graviter peccat, qui externe fidem negat, quamvis eam in corde habeat; quod tenendum contra Helcesaitas, qui teste Euseb. Cæsar. Histor. Eccl. lib. 6. c. 28. docebant peccatum non esse, fidem externe negare, præsertim persecutionis tempore, atq; ad gravia tormenta vitanda, modo Fides in corde retineretur. It. contra Priscillianistas, quibus vulgatum illud tribuitur; Jura, perjura, secretum prodere noli; teste Augustin de Hæres. c. 20. Posterius verò s. Præceptum affirmativum non semper obligat fideles, sed tunc demum, quando spes affulget, Confessionem nostram in gloriam Dei & ædificationem proximi cesuram.*

§. XVI.

Adjuncta Fidei sunt I. Unitas Ephes 4, 5. Una fides. Quamvis enim Subjectivè quilibet fidelis suam fidem habeat.

beat. Unde Hab. 2, 4. *Iustus in fide sua vivet.* Objectivè tamen una tantum est Fides. Quo respicit Joh. Owenus Epigr. lib. 1. n. 43.

*Plurima apud Veteres Fidei fit nulla fiderum
Mentio; Præscorum nam fuit una Fides.*

Qui tamen queritur ibid lib. 3. n. 182.

Dividitur totus partes in quatuor Orbis:

Orbis quot partes sunt tot in Orbe Fides.

Ubi ad Judaicam, Ethnicam, Muhammedanam & Christianam Religionē digitum intendit. Dolendum verò est, in unica Christiana Fide, non quatuor, sed multò plures Sectas numerari. II. *Necessitas.* Hebr. 11. v. 6. *Sine Fide impossibile est Deo placere.* It. Joh. 3, 16. 17. 18. Act. 4, 12. I. Joh. 5, 12. Quod etiam, hic §. 14. 15. de fine & Effectibus Fidei confirmatur. III. *Firmitas vel Infirmetas.* Respectu Graduum Fides est vel *Infirma & Exigua*, vel *Firma & Magna.* Infirma & Exigua vel ratione *Notitia* talis est: atque hoc sensu non solum Nicodemi Fides initio exigua erat, quare Joh 3, 2. noctu ad Christum venit, ex meru Judæorum; Sed & ipsorum Apostolorum, qui, cum Luc. 18, 34. seqq. Christus mortem suam ipsis significaret, *nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum ab eis, & non intelligebant, quæ dicebantur.* Ipse Petrus quoque, cum Jesus Matth. 16, 21. 22. 23. doceret, se multa passurum esse a Senioribus & Scribis atque Principibus Sacerdotum, & occidendum & tertia die resurrecturum, exiguam fidem suam prodebat dicens: *Abstine a Te Domine, non erit Tibi hoc; quem eo nomine Christus reprehendebat: Vade post me, Satana, scandalum es mihi: quia non sapiens ea quæ Dei sunt, sed ea, quæ hominum.* Ex falsâ opinione regni Christi terreni mater filiorum Zebedai. Matth. 20, 21. rogabat, ut alter filiorum *ad dextram*, alter *ad fini-*

ad sinistra Christi federet. Imo post Resurrectionē Christi Luc. 24, 21. Discipuli Emauntici infirmam fidem suam testabantur his verbis: *Nos autem sperabamus, quia ipse esset redempturus Israel, & nunc super hac omnia, tertius dies est hodie, quod hac facta sunt, it. Act. 1, 6.* Ad hanc classem pertinebant Hebræi illi, quibus Apostolus exprobrat Hebr. 5, 12. *Quod cum deberent, propter tempus magistri esse, rursus indigerent, ut docerentur, quæ sint elementa exordii sermonum Dei, & lacte opus haberent, non cibo solido.* It. qui ex Ignorantia libertatis Christianæ a ceremoniis legalibus Rom. 14, 2. *infirmi manducabant olera & v. 5. judicabant inter diem & diem.* Respectu Assensus, Fides Infirma est, quæ difficulter in verbo Dei revelatis Assensum præbet. Quali Infirmitate fidei laborabat Martha Lazari soror Joh. 11, 21. seqq. quæ ægre credere potuit, Lazarum ope Christi revicturum esse. It. Apostoli, ac inter eos Thomas, qui ægre Fidem Resurrectionis Christi admittebat, ut patet ex ejus verbis: Joh. 20, 25. *Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum & mittam manum meam in latus ejus, non credam.* Talis est & eorum, qui Eph. 4, 14. *fluctuantes sunt, & quodvis Doctrina vento circumferuntur.* Ratione Fiducia Fides exigua est, quæ in rebus adversis & difficultatibus, non nisi difficulter, Deo confidit, ac animum ferè despondet. Cujus Exemplum præbuerunt discipuli Christi, Matth. 8, 24. seqq. in magna tempestate maris, dormiente Christo, constituti, qui metu perculsi, Christum excitabant, dicentes: *Domine salva nos, perimus.* Quo nomine à Christo ἐλεησῶντες vocabantur. Talis fuit fides Petri, Marth. 14. v. 28. 30. ambulantis super aquam, & Christum alloquentis: *Domine salvum me fac.* It. Patris lunatici Marc.

9, 23. Christo respondentis: *Credo Domine, adjuva incredulitatem meam.* His opponuntur *firma, magna ac viva Fide* præditi, & quidem respectu *Notitiæ*, qui prima elementa religionis prætervecti majores in *Cognitione Doctrinæ Christianæ* progressus fecerunt; quales Heb. 5, 14. dicuntur, *habere sensus exercitatos ad discretionem boni ac mali*, & Col. 2, 2. *Instructi in Charitate, & in omnes divitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterii Dei Patris & Christi Jesu.* 1. Cor. 8, 10. *habere scientiam*, cap. 13, 2. *novisse mysteria omnia & scientiam omnem.* Qui dicuntur *Perfecti*, de quibus 1. Cor. 2, 5. *Sapientiam loquimur inter perfectos*, & Phil. 3, 15. *quicumq; perfecti sumus, hoc sentiamus.* Ad quam fideles exstimulantur 1 Cor. 14, 20. *Fratres, nolite pueri effici sensibus; sed malitia parvuli estote; Sensibus autem perfecti estote;* & Ephes. 5, 15. 16. hancq; precatur fidelibus, Ephes. 1, 17. seq. Col. 1, 9. 10. Respectu *Affensus* firma fides est, quæ *Ratione Objecti Generalis* sine dubitatione præbetur omnibus in Verbo Dei contentis; Cujus Exemplum est Paulus Act. 24, 14. *Confiteor hoc tibi, quod secundum Sectam, quam dicunt heresim, sic deservio Patri & Deo meo, credens omnibus, qua in lege & Prophetis scripta sunt;* *Ratione Objecti specialis* Exemplum habemus in Petro Matth. 16, 17. *Tu es Christus Filius Dei vivi. Quam fidem Christus hoc Elogio ornat; Caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cælis est.* Respectu *Fiducie* magnam fidem habuit Abrahamus, Pater omnium credentium, propterea laudatus Rom. 4, 17. Heb. 11, 8. seqq. Centurio Capernaiticus Matth. 8, 5. de quo Christus: *Amen, dico vobis, non inveni tantam Fidem in Israël.* Mulier hæmorrhousa Matth. 9, 20. 21. *intra se dicens: Si tetigero tantum vestimentum ejus, salva ero.* Cui Christus, *confide filia, fides tua salvam te fecit.* Mulier Cananæa, cui

Christus ipse hoc testimonium perhibuit: Matt h. 15, 22
O mulier! magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. & Paulus
 Galat. 2, 20. Roman. 8, 38. 2 Timoth. 1, 11. Ut tamen
 hæc fides genuinam se probet, Promissorum divino-
 rum impletionem patienter expectare debet, juxta præ-
 ceptum Jac. 5, 7. 8. & Hebr. 10, 36. 37. Esa 28, 16. Exem-
 plo Abrahami Hebr. 6, 15. & Fructus ferre Matth 7, 18.
 Luc. 8, 6. 7. 8. Repete, quæ diximus de fidei Effectibus.
 Ubi tamen notandum, Fidem esse vel *Incipientium*,
 quorsum spectant 1. Joh. 2, 12. *Infantes* seu *Pueruli* in Fi-
 de; quibus *lac* & nondum *solidus cibus dandus*, 1. Cor. 3,
 1. 2. 3. Hebr. 5, 12. 13. cap. 6, 12. Matth. 12, 20. Vel *Proficien-*
tium, quorsum spectant 1. Joh. 2, 13. *Adolescentes* s. *Juvenes*
 in Fide. Ephes. 4, 15. vel *Adultorum*, quorsum spectant
 1. Joh. 2, 13. *Patres* seu *Viri adulti* in Fide Eph. 4, 13. D. Pi-
 eter. Theol. Christ. lib. 9. cap. 4. § 22. 23. pag. m. 686. 687.
 IV. Adjunctum Fidei salvificæ est *Perseverantia*. Quæ vel
 ut *Officium* nostrum à nobis præstandum; vel ut *Be-*
neficium Divinum fidelibus & piis ex gratiâ conces-
 sum, considerari potest & debet. Priori sensu à fideli-
 bus salvandis, instar conditionis, requiritur Matth. 10, 22.
Qui perseveraverit usq; in finem, hic salvus erit. Joh. 8, 31. *Si*
manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis; & cogno-
scetis Veritatem, & Veritas liberabit vos. Apoc. 2, 10. *Esto fi-*
delis usq; ad mortem, & dabo tibi coronam vita. Luc. 1, 74. 75.
De manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi in san-
ctitate & justitia coram ipso, omnibus diebus nostris. Rom. 2,
 7. 22. *Vide in te Bonitatem Dei, si permanseris in Bonitate,*
alioquin & tu excideris. Col. 1, 22. 23. *Reconciliavit in corpore*
carnis sue per mortem, exhibere vos sanctos, & immaculatos,
& irreprehensibiles coram ipso; si tamen permanetis in fide,
fundati, & stabiles, & immobiles à spe Evangelii, quod audi-
distis. Hebr. 3, 6. *Christus tanquam filius in domo sua: qua*
domus

domus sumus nos, & fiduciam, & gloriam spei, usq; ad finem firmam retineamus. Hebr 3, 14. Participes Christi effecti sumus; si tamen initium substantiæ ejus usq; ad finem firmum retineamus. Posteriori Jesu, non cuivis Fides, sed Radicata & Electorum competit; atq; hoc modo ut Beneficiū Divinū Fidelibus verè Piis & Sanctis ex peculiari Divina Gratia concessum, considerata, sed (1.) in mutabilibus & imbecillibus hominibus pro mutabili & fragili hominum conditione spectata, ingruentibus præsertim Satanæ, mundi & carnis gravioribus tentationibus, facillimè amitti potest. (2.) demeritorie propter peccata etiam sæpissime amittitur, & vinculum unionis cum Christo rumpitur, ita ut per hominem non stet, quo minus prorsus a Christo, ejusque regno separetur & excludatur. Quin (3) ipsa Actualis fides in multis fidelibus, gravia, nonnunquam & mortalia & regnantia, peccata (quibuscum actus vitales vitæ spiritualis consistere nequeunt) committentibus, ut in Aarone, Davide, Salomone &c. non solum interciditur, sed & prorsus amittitur; *Habitus* autem tam graviter debilitatur, concutitur & minuitur, ut vix exigua scintilla, qf. sub cineribus delitescens, remaneat; & vita spiritualis in hujusmodi lapsis tantam Syncopen s. deliquium patitur, ut spiritualiter mortuis, quam vivis sint similiores, ardorem audiendi vel legendi verbum Dei, orandi ac Deum invocandi perdant, unde; (4) Dei offensam indignationem & Odium displicentiæ incurrunt, justificationis suspensionem patiuntur, it Justificationis & Adoptionis effectibus & sensu privantur, Gratiam Dei, & Spiritus Sancti dona amittunt, reatu damnabili tenentur, angores & pavores conscientiæ sentiunt, ac præsentem ad ingrediendum in regnum cælorum aptitudinem amittunt, certò damnandi, nisi verà pœnitentiam

nitentiâ ad Deum convertantur. Conf. Rom. 8, 1. 4. Gal. 5, 6. 19. 20. 21. 2. Petr. 1, 10. 1. Joh. 2, 3. c. 3, 3. Ut rectè Brandenburgici, Poloni ac Lithvani Theologi in Declarat. Thorun. c. 4. n. II. asseruerint: Falso nos accusari: quasi statuamus, semel Justificatos Dei Gratiam, ejus de certitudinem, & ipsum Spiritum Sanctum non posse amittere, quamvis in peccatis pro lubitu voluerint: Cum contra potius doceamus, ipsos etiam renatos, quoties in peccata contra conscientiam recidunt, in iisque aliquândiu perseverant, nec fidem vivam, nec Dei Gratiam Justificantem, nedum ejus certitudinem, aut Spiritum Sanctum pro illo tempore retinere, sed novum ira ac mortis aterna reatum incurrere, ac propterea, nisi speciali Dei Gratia excitante (quod in Electis fieri non dubitamus) ad resipiscentiam iterum renoventur, re ipsa etiam damnandos esse. Quæ verba meritò laudat D. Georg. Calixtus in Considerat. Doctr. Reform. juxta Confess. Thorun p. 62. & Lud. le Blanc. Theob. Theol. de Subjecto fidei Th. 38. 39. 40. p. 254. it. Theob. de Distinct. Peccat. in Mort. & Venial. Part. poster. Th. 8. 10. seqq. p. 323. 324. Conf. & Magnæ Britanniae Theolog. Judicium in Act. Synod. Dord. de Persev. Th. 3. 4. 5. p. m. 770. 771. 772. Rob. Baron, Disp. Theol. de Peccato Mort. & Venial. Sect. 5. 7. p. 28. seqq. & 37. seqq. Dari tamen certam mensuram tantumque gradum fidei, quæ Fidei Soliditatem & immovibilem inferat, proindeque fides Roborata, Perfecta ac Radicata dicitur, ad consolationem Piorum colligimus (1.) Ex divinis Promissionibus Deut. 31, 8. Hebr. 13, 5. Non te deseram, neque derelinquam. Ps. 37, 24. Cum ceciderit justus, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam. Esa. 42, 3. Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet. Ps. 125, 1. Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commovebitur in aeternum. Joh. 6, 37.

6, 37. *Omne, quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum, qui venit ad me, non ejiciam foras. Joh. 10, 27. 29. Oves meae vocem meam audiunt: & ego cognosco eas, & sequuntur me. Pater meus qui dedit mihi, major omnibus est: & nemo potest rapere de manu Patris mei. 1. Cor. 1, 7. 8. Deus confirmabit vos usque in finem sine crimine, in die adventus Domini nostri J. C. Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem Filii ejus J. C. Domini nostri, 1. Cor. 10, 13. Fidelis Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum ut possitis sustinere. Phil. 1, 6. Qui cepit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu. Conf. Ps. 73, 43. Joh. 14, 16. Philip. 2, 13. 1. Joh. 2, 27. c. 5, 4. In hac fide confirmat fideles & pios atque ad hanc spem erigit eos (2) *Natura Fœderis Gratia* quod cum firmum sit & immutabile, etiam beneficia inde pendentia in omnibus fidelibus fœderatis certum effectum & eventum habebunt. Quod testatur Deus Jer. 31, 32. 33. 34. *Ecce feriam Domui Israel & Domui Juda fœdus novum: Non secundum pactum, quod pepigi cum Patribus eorum, in die qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de Terra Egypti: pactum, quod irritum fecerunt, & ego dominatus sum eorum, dicit Dominus. Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israel post dies illos, dicit Dominus: Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum; omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: quia propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non recordabor amplius. Jer. 32, 38. seqq. Erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum & dabo eis cor unum & viam unam, ut timeant me universis diebus: & bene sit eis, & filiis eorum**

H

post

post eos. Et feriam eis pactum sempiternum, & non desinam eis benefacere, & timorem meum dabo in corde eorum, ut non recedant à me. &c. Esa. 54, 10. Montes commovebuntur & colles contremiscent: Misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis mea non movebitur. Pf. 89, 21. 27. 28. & seqq. Inveni David servum meum. Ipse invocabit me: Pater meus es tu: Deus meus, & Susceptor salutis mea. Et ego primogenitum ponam illum excelsum præ Regibus terra. In æternum servabo illi misericordiam meam, & testamentum meum fidele ipsi: Et ponam in seculum seculi semen ejus, & thronum ejus, sicut dies Cœli. Si autem dereliquerint filii ejus legem meam: & in judiciis meis non ambulaverint; Si justitias meas profanaverint; & mandata mea non custodierint: Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea: Neque profanabo Testamentum meum; & que procedunt de labiis meis non faciam irrita. Semel juravi in sancto meo, si David mentiar, semen ejus in æternum manebit. Conf. Ez. 37, 25. 26. seqq. Es. 55, 3. c. 59, 21. Hof. 2, 19. (3.) Electionis Deretum immutabile. Rom. 8, 28. & seqq. Quos præscivit, eos & prædestinavit: quos prædestinavit, eos & vocavit, quos vocavit, eos & justificavit: quos justificavit eos & glorificavit. Eph. 1, 3. 4. Quod consilium dicitur Heb. 6, 17. *ἀκίνητος* immobile. (4.) Mortis Christi efficacia. Joh. 6, 37. Omne, quod dat mihi Pater venit ad me: & eum qui venit ad me non ejiciam foras. v. 39. Hac est autem voluntas ejus, qui misit me, Patris: ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die. Joh. 10, 28. Ego vitam æternam do omnibus meis: & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Joh. 17, 2. Pater dedisti Filio potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam. v. 12.

Quos

Quos dedisti mihi custodiri, & nemo ex eis perit, nisi Filii
 luis perditionis. Joh. 14, 19. Ego vivo, & vos vivetis. Rom. 5,
 8. 9. Commendat Charitatem suam Deus in nobis: quoniam
 cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus, Christus pro
 nobis mortuus est: multo igitur magis nunc justificati in San-
 guine ipsius, salvi erimus ab irâ per ipsum. c. 8, 32. 33. 34. Qui
 proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit
 illum; quomodo non etiam cum illo omnia nobis donabit?
 Quis accusabit electos Dei? Deus, qui justificat; quis est qui
 condemnet? Christus Jesus, qui mortuus est; imo qui & resur-
 rexit. Unde Christus Hebr. 12, 2. Auctor & Consummator
 fidei appellatur. (5) Efficacia Intercessionis Christi. Joh.
 17, 11. Jam non sum in mundo, & hi in mundo sunt, & ego
 ad te venio, Pater Sancte, serva eos in nomine tuo; quos dedi-
 sti mihi: ut sint unum sicut & nos. v. 15. Non rogo ut tollas
 eos de mundo, sed ut serves eos a malo. v. 20, 21. Non pro eis
 rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eo-
 rum in me, ut omnes unum sint sicut tu, pater, in me & ego in
 te, ut & ipsi in nobis unum sint. v. 24. Pater, quos dedisti
 mihi, volo ut, ubi sum ego, & illi sint mecum; ut videant cla-
 ritatem meam, quam dedisti mihi. Luc. 22, 32. Ego rogavi
 pro te ut non deficiat fides tua. Rom. 8, 34. Christus est ad
 dextram Dei, qui interpellat pro nobis. I. Joh. 2, 1. Si quis pec-
 caverit, advocatum habemus, apud Patrem, Jesum Christum
 justum. Joh. 11, 42. Ego sciebam quia semper me audis. (6) Unio
 fidelium cum Christo Capite Rom. 8, 11. Quod si Spiritus ejus,
 qui suscitavit Jesum à mortuis, habitat in vobis: qui suscitavit Je-
 sum Christum à mortuis, vivificabit & mortalia corpora vestra,
 propter inhabitantem Spiritum ejus in vobis. v. 38. Certus sum,
 quia neq; mors, neque vita, neq; angeli, neque principatus, neq;
 virtutes, neque instantia, neque futura, neq; fortitudo, neq; al-
 titudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos se-

parare à charitate Dei, qua est in Christo Jesu Domino nostro. I. Cor. 6, 17. *Qui adheret Domino, unus Spiritus est cum eo.* (7) Obfignatio & custodia Spiritus Sancti Joh. 14, 16. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum.* Gal. 4, 6. *Quoniam estis filii, misit Deus Spiritum filii sui in corda vestra, clamantem: Abba Pater.* Eph. 1, 13. *Credentes signati sunt Spiritu promissionis sancto.* C. 4, 30. *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei: in quo signati estis in diem redemptionis.* Unde David post commissum grave peccatum Ps. 51, 13. *Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me.* (8) Natura donorum per Spiritum Sanctum fidelibus collatorum, quæ sunt ἀνεσθητα Rom. 11, 29. *Sine Pœnitentia sunt dona & vocatio Dei.* (9) Natura Vitæ Spiritualis, sinceræ Conversionis, & per Spiritum Christi factæ, non perfunctoriæ & Superficialiæ sed penitissimæ, Sanctificationis, Joh. 5, 24. *Amen, amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, & credit ei qui misit me, habet vitam aeternam, & in iudicium non venit, sed transit à morte in vitam.* it. c. 6, 40. I Joh. 3, 9. *Omnis qui ex Deo natus est, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.* C. 5, 4. *Omne quod natum est ex Deo vincit mundum: & hæc est victoria, que vincit mundum, fides nostra.* Quo faciunt variæ Similitudines, quibus vitæ Spiritualis Fertilitas & Perennitas delineatur. Confertur enim Ps. 1, 3. 4. *Plantationi arboris ad rivos aquarum, que fructum suum dat in tempore, & cujus folia non decidunt.* Matth. 7, 24. 25. *Domui ædificatæ super Petram, quam irruentes venti, flumina, pluvia, subvertere nequeunt.* Joh. 4, 14. *fonti aque salientis in vitam aeternam, ex quo quicumque bibit, non sitiet in aeternum.* I Petr. 1, 23. *Semini incorruptibili.* Quapropter Johannes I Epist. 2, 19. de deficientibus inquit:

quit: *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, permansissent utiq; nobiscum.* Cū ex adverbo ipsi etiā fideles, secundum carnem viventes, & justitiam deserentes, procul dubio, quod supra quoque monuimus, morituri ac damnandi essent Rom. 8, 8. 9. *Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus* v. 13. *si secundum carnem vixeritis, moriemini.* Ezech. 18, 24. 26. *Si averterit se justus à Justitiâ suâ, & fecerit iniquitatem, morietur in eis; In injustitia, quam operatus est, morietur.* Notandum quoque, Concilium Trident. definivisse quidem Sess. 6. Can. 23. Semel Justificatos peccare & gratiam amittere, quin infidelitate Fidem excutere, posse; negare tamen, quocunq; mortali peccato Fidem amitti: Ita enim Sess. 6. c. 15. cujus titulus est: *Quolibet peccato mortali amitti gratiam, sed non fidem; loquitur: Adversus hominum quorundam callida ingenia, asserendum est, non modo infidelitate, per quam & ipsa fides amittitur, sed etiam quocunque alio mortali peccato, quamvis non amittatur fides, acceptam Justificationis gratiam amitti.* Vide Bellarm. lib. I. de Amis. Grat. c. 8. p. m. 93. 94. Cofterum Enchirid. Controv. c. 4. ad qu. *Sitne fides in peccatoribus?* p. m. 171. seqq. Gerh. Hagemann. Defens. Profess. Fidei Cathol. c. II. §. 32. 34. 35. 39. p. 137. 138. seq. Qua in re nobis non repugnare Concilii Trid. Sententiam putat Pareus de Justif. contra Bellarm. lib. 3. c. 14. p. 856. Quod verò attinet Dissensum Evangelicorum de Perseverantia, nos ejusdem Parei de hoc Dissensu judicium subijcimus, quod habet c. I. p. 858. 859. *Duas Bellarminus facit Evangelicorum, de Perseverantia, sententias: Unam Chemnitii, Perseverantiam sanctorum esse finalem, sed non totalem, hoc est, fidem veram posse deficere totaliter ad tempus ut nulla sit, sed non finaliter,*

ut non redeat ante finem. Alteram Calvini, perseverantiam Sanctorum esse & totalem & finalem, hoc est nunquam penitus ita deficere, ut nulla sit usque in finem. Sed revera est una sententia. Nam de finali perseverantia conveniunt, quod ad consolationem piorum, & ad conciliandas scripturas satis est. De perseverantia totali, verbis, non re ipsa, discrepant, Nam etiam Calvinus non negat, fidem in lapsibus Sanctorum amitti quoad actum, quod vult posterior sententia. Si vero hac etiam vellet, non manere simpliciter, ne quidem quoad habitum, seu, ut vocat Calvinus, quoad semen fidei, stare non posset: quia sic finalis perseverantia non esset fidei perseverantia, sed reparatio dicenda. Christus vero oravit pro Petro & fidelibus, non ut fides amissa eis repararetur, sed ut fides nunquam deficiat. Ceterum maneat modo, ut dixi, certitudo perseverantia finalis fidelium, stat nostra consolatio, & falsa manet adversarii contraria negatio. V. Adjunctum Fidei Justificantis est Certitudo, quæ est vel Objecti vel Subjecti. Objectiva est Rei ipsius cognoscendæ & credendæ firmitas & immobilitas, qua res se aliter non habet nec habere potest quam cognoscitur & creditur: estque hoc loco nihil aliud, quam Veritas & Firmitas Doctrinæ cœlestis de Philanthropia Dei erga lapsum genus humanum. Joh. 16, 10. Ezech. 33, 11. c. 18, 23. 32. Rom. 11, 32. 1. Tim. 2, 4. 2. Pet. 3, 9. & Doctrinæ de morte Christi pro Peccatoribus obitâ, & verâ fide, cordeque contrito, recipienda. Matth. 9, 13. 1. Tim. 1, 15. Luc. 19, 10. Joh. 1, 29. c. 3, 16. Rom. 5, 18. 19. c. 8, 32. 2. Cor. 5, 14. 15. 1. Tim. 2, 5. 6. c. 4, 10. Gal. 4, 4. 5. 1. Joh. 2, 2 hâcque nixâ Dei Benevolentissimâ Voluntate atque ad amplectendam salutem à Christo partam seriâ Invitatione, Ef. 55, 1. Ef. 65, 5. Ps. 95, 6. Matth. 11, 28. c. 22, 3. 4. Luc. 14, 17. c. 15, 2. 3. 4. 7. Matth. 28, 19. Act. 17, 31. 2. Cor. 5, 20. &c. Ex hac Certitudine Objecti

jecti positâ, & corde contrito ex Verbo Dei lecto vel prædicato & meditato, admittâ, deducitur *Certitudo Fidelium Subjectiva* s. Hominis Cognoscentis & Credentis: quæ est Firmitas & Adhærentia quædam Assensus nostri ad rem quæ cognoscenda vel credenda proponitur. Hanc Fidei competere respectu Justificationis præsentis & futuræ Salutis, quidam negant, quidam affirmant. Judæi ex conscientia imperfectionis operum suorum Certitudinem Justitiæ & Salutis suæ negant. De R. *Jochanan Ben Zacay* refertur, quod, *imminente vite fine, steterit; rogatus causam à discipulis, responderit: Ducas se videre ante oculos suos vias; Unam quæ rectâ ad infernum; alteram quæ in Paradisum ducat; & nescire se quâ duccendus sit;* teste *Menasseh Ben Israel* l. 2. de Resurr. Mort. c. 20. p. m. 230. Hinc Rabbini septem res hominibus incertas & absconditas ajunt; sc. *diem mortis; diem consolationis; Profunditatem judicii; ut nesciat quam compensationem sit accepturus; quid in corde proximi sui sit; quando regnum Davidis sit restituendum; & quando peccatores sint consumendi.* Romana Ecclesia in Concil. Trid. Sess. 6. c. 9. definivit: *Neminem quidem pium de Dei misericordia, de Christi merito, deque Sacramentorum virtute & efficacia dubitare debere; quemlibet tamen, dum se ipsum, suamque propriam infirmitatem & indispositionem respicit, de sua gratia formidare ac timere posse, cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.* Quæ sententia quoque Can. 13. 14. Anathemate contrariæ Doctrinæ, confirmata est Præterea fides Prædestinationis s. Electionis, cujusvis credentis in particulari, Anathemate damnata est Can. 15. *Si quis dixerit, hominem renatum & justificatum, teneri ex fide ad credendum, se certò esse ex numero prædestinatorum,*
Ana-

Anathema sit. Equidem in Concil. Trid. sententiis variatum est de hoc Doctrinæ capite; quibusdā sententiam de Certitudine Gratiae intolerabilis arrogantiae arguentibus; quod factum à *Dominico à Soto* maximāq; parte Dominicanorū, qui ad probandam sententiam suam tum loca Prov. 20. 9. Eccles. 9. 1. Eccles. 5. 5. Phil. 2. 12. 1. Cor. 4. 3. 4. tum auctoritatem Patrum, it. Thomæ, Bonaventuræ, Scoti, aliorumq; Scholasticorum afferebant; Auctoritati quoq; Scripturæ & Doctorum, rationes jungebant: sc. noluisse Deum hominem certum reddere Gratiae, ne superbiā & æstimatione sui intumesceret, aliosq; præ se contemneret. Denique Christianos evasuros somnolentos, desidēs & bonorum operum negligentes; utilem itaque, imò meritoriam esse Gratiae incertitudinem. Alii ē contrario, in primis *Ambr. Catharinus* Dominicanus postea Episcopus Minorensis & *Ant. Marinarius* Carmel. Gratiae & Fidei Certitudinem propugnabant, atque assererebant, Justificationem quidem ab ea Fiducia non proficisci; justum tamen posse, imo debere pro certō statuere, se esse in gratia; Inde impudentiæ immanis esse regerebant, Temeritatis & Arrogantiæ eos arguere, qui Spiritui S. credant ipsos compellanti; absurdumque videri, Christum Matth. 9. 2. & Apostolum 2. Cor. 13. 5. 1. Cor. 2. 12. Rom 8. 15. 16. Superbiæ occasionem quandam subministrasse. Mediam viam insistebat *Andr. Vega* Franciscanus, qui statuebat, Certitudinē non esse temeritatē, multoque minus fidem certam; sed sine peccato haberi posse persuasionē conjecturalem, quam deinceps Fidem moralem, & experimentalem, rationum momentis adductus, appellabat; sed quæ dubitationem omnem excluderet, neque fallere posset. Vid. Pauli Sarpīi f. Petri Suavis Histor. Conc. Trid. l. 2. p. m. 324. 525. 342.

343. 344. Verum non attentâ Catharini & Marinari
 sententiâ, quam & Bellarminus l. 3. de Justif. c. 3. p. m.
 949. notavit, & refellit, decretum Concilii supra alla-
 tum, factum est; quod, præter Bellarminum, omnes
 Rom. Ecclesiæ Doctores defendunt, nominatim Becanus
 Manual. Controv. lib. 1. c. 16. qu. 7. p. m. 435. ad
 441. Costerus Enchir. Controv. c. 4. p. m. 204. ad 212. ita
 tamen, ut Certitudinem, non quidem *fidei divina*, sed vel
Conjecturalem; vel *Moralem*; vel *Experimentalem*; vel
Spei; sed quæ dubitationem excludat, defendant. *Re-*
monstrantes concedunt, verè fidelem pro tempore præ-
 senti, ut de fidei & Conscientiæ suæ Integritate, ita de
 salute suâ certum esse posse ac debere; ratione tamen
 temporis futuri Certitudinem tantum *Conditionalem*
 admittunt. Vid. Conf. Remonst. c. 18. n. 5. Apol. Con-
 fess. fol. 215. Poelenburg in Refut. Disp. Spanhem. ad Th.
 59. p. 441. seqq. Phil. a Limborch. Theol. Christ. lib. 6.
 c. 7. §. 6. & 12. Ipsi etiam *Patres* hic suspenso gradu
 incedunt, & omnimodam Certitudinem fidelibus tri-
 buere vix audent; quorum iudicio in hac quæstione
 multum tribuit *Lancelotus Andrewes* Episcopus quon-
 dam Wintoniensis, Anglus, in Censura Censuræ D.
 Barreti in Histor. Articul. Lambethanor. p. 33. 38 seqq.
 Conf. Vosii Histor. Pelag. lib. 6. Th. 11. p. m. 581. seqq.
 Ipse Augustinus L. XI. de Civit. Dei c. 12. de fidelibus
 scribit: *Licet de sua perseverantia premio certi sint, de ipsa*
tamen perseverantia sua reperiuntur incerti. Quis enim ho-
minum se in actione profectuque justitia perseveraturum usque
in finem sciat, nisi aliqua revelatione ab illo fiat certus, qui
hac de re, justo latentique iudicio, non omnes instruit, sed ne-
minem fallit. Lib. de Perseverantiæ Bono c. 13. Quis ex
multitudine fidelium, quamdiu in hac mortalitate vivitur, in

numero predestinatorum se esse præsumat? quia id occultari opus est in hoc loco, ubi cavenda est elatio. Plura lege apud Auctores citatos. Nostra Sententia est: I. Certitudinem non tam ipsam fidem, quam hominem credentem afficere, neque ad *Actum directum*, qui fidei essentiam constituit; sed ad *Actum reflexum*, qui essentiam fidei constitutam sequitur, nec ad fidem *infirmam*; sed *firmam & Roboratam* spectare. Nam Certitudinem hanc non semper æqualem esse; docent exempla multorum fidelium, qui sæpe de salute sua dubitant. II. Verè fidem post legitimum & accuratum vitæ suæ actionumque suarum examen, non ex speciali revelatione, sed ex Verbo Dei posse & debere de statu suo certum esse, fide *hædenus* divinâ, *quatenus* fide a Spiritu S. per Verbum in corde suo accensa ex promissionibus universalibus, ad se applicatis, colligit, se esse in statu Justificationis & Salutis. Nam (1) in se ipsum animum reflectens, ita ratiocinatur: Quic. in Christum credit & respicit, s. Opera bona, interna, & externa facit, ille est justificatus, estque in statu Salutis. A. Ego credo, respisco, &c. E. (2) Fides dicitur hypostasis s. *substantia rerum sperandarum, & argumentum non apparentium*, Hebr. 11, 1. E. fidelis per fidem, sine dubitatione, futuram æternam felicitatem sibi præsentem promittere potest. (3) Paulus verbis 2. Cor. 13, 5. *Vos ipsos tentate, si estis in fide: Ipsi vos probate*; a fidelibus fidei suæ explorationem requirit, quam frustra exigeret, nisi fideles, debito examine sui instituto, fidem suam cognoscere possent. (4) *Quemadmodum*, in vita naturali anima non solum intelligit; sed & suæ operationis sibi conscia est, ac scit se intelligere: Ita in vita spiritali, anima regenerata, non tantum actus directos, fidei, & Charitatis Dei & pro-

& proximi, exierit; sed & in se ipsam reflexa cognoscit se actus illos exercere. Hinc Johannes scribit, 1. Joh. 3, 14. *Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.* v. 19. *In hoc cognoscimus, quoniam ex veritate sumus, & in conspectu ejus suadebimus corda nostra.* 21. 22. *Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo; quoniam mandata ejus custodimus, & ea, quae sunt placita coram eo, facimus.* Hebr. 6, 11. *Cupimus unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem, ad expletionem spei, usq. in finem.* (5) Ex Spiritus & fidei fructibus id constat, Rom. 5, 1. seq. *Iustificati fide, pacem habemus ad Deum, per Dominum nostrum Jesum Christum: per quem & habemus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus, & gloriamur in spe gloria filiorum Dei. Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus: scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit.* Gal. 5, 22. *Fructus Spiritus est Gaudium & Pax.* Phil 4, 7. *Pax Dei, quae exuperat omnem sensum, custodit corda nostra & intelligentias nostras, in Christo Jesu.* (6) Obfignatio & internum testimonium Spiritus S. fideles certos facit status in quo sunt. Rom. 8, 15. 16. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus Abba (Pater) Ipse enim Spiritus testimonium reddit Spiritui nostro, quod sumus filii Dei.* 1. Cor. 2, 12. *Nos accepimus Spiritum, qui ex Deo est, ut sciamus quae a Deo donata sunt nobis.* 2. Cor. 1, 21. 22. *Qui confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus: qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* 1. Joh 5, 10. *Qui credit in Filium Dei habet testimonium in se.* (7) Exempla Sanctorum id docent; Abrahami; Rom. 4, 18. seq. Job. 19, 25.

Davidis Ps. 23. Pauli Rom. 8, 38. 2. Tim. 1, 12. III. Ratione Futuri Status & futuræ Salutis verè fidelis infirmitatis suæ sibi conscius non temere quicquam præsumet, interim tamen potest confidere, se, mediante Pietate, Oratione ardente & praxi bonorum Operum, in Statu Justificationis & Salutis perseveraturum esse. Phil. 1, 6. *Confido, quia qui cæpit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Jesu Christi.* Hebr. 12, 2. *Affixite in auctorem fidei, & Consummatorem, Jesum.* Eph. 4, 30. *Spiritu S. signati estis in diem redemptionis.* Rom 11, 29. *Sine penitentia sunt dona & Vocatio Dei.* Hinc Jobus c 19, 25. seq. *Scio quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum: & rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum.* &c. David. Ps 23, 6. *Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ, ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.* Paulus Rom. 8, 38. *Certus sum, quia neque mors, neque vita, &c. nos poterit separare a Charitate Dei, quæ est in Christo Jesu, Domino nostro.* 2. Tim. 1, 12. *Scio cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem.* IV. Potest verè fidelis, & pius, suæ Prædestinationis, s. Electionis, non a priori, (cum nemo norit mentem Domini, Rom. 11, 34.) sed a posteriori, ex Effectibus & signis, fide, Charitate, aliisque operibus, inprimis Conformitate cum imagine filii Dei, Rom. 8, 29. certus esse; sc. descendendo in se per Syllogismum Practicum, cujus Propositio major in Dei Verbo; Minor autem in cujusque fidelis corde legitur, hoc modo: Quic. credit, Deum & proximum sincerè amat; Imagini filii Dei in verâ Mansuetudine & Humilitate conformis est, adeoque Spiritum Christi habet; ille est ad Salutem æternam Electus: A. Ego credo, &c. E. sum Electus. Fides enim & bo-

& bona opera sunt certa indubitata atque infallibilia signa nostræ Electionis. Eph. 1, 4. *Elegit nos in Christo, &c. ut essemus sancti & immaculati in conspectu ejus in Charitate.* 2. Petr. 1, 10. *Fratres, magis satagite, ut per bona opera certam vestram Vocationem & Electionem faciatis.* Rom. 8, 29. *Quos præscivit, eos & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Matth. 11, 29. *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.* Conf. Rom. 8, 9. Gal. 5, 22. 23. 24. Præter supra dicta pertinet huc locus Apoc. 2, 17. *Vincenti dabo calculum candidum: & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Sive enim hic alludatur ad calculorum usum apud Veteres, (1) in Comitibus publ. in quibus Magistratus per suffragia creabantur inscriptis tessellis nominibus Electorum; sive (2) in judiciis Veterum, in quibus absolutio per album, damnatio per nigrum calculum fieri solebat, teste Poëta:

Mos erat antiquis niveis atrisve lapillis.

His damnare reos, illis absolvere culpa.

Sive (3) in Certaminibus gymnics, in quibus calculus albus Victoriæ Symbolum erat; pater nomen novum, calculo inscribendum, non nisi nomen filiorum Dei esse, quod aliis ignotum, cognitum sit accipienti. V. Hæc Certitudo sub œconomia N. T. tollit timorem servilem, Rom. 8, 15. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba (Pater)* Gal. 4, 6. - *1 Joh. 4, 18. Timor non est in Charitate: sed perfecta Charitas foras mittit timorem.* Non excludit tamen perpetuò omnem formidinem oppositi; nec unquam timorem pia Sollicitudinis. Matth. 26, 40. *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem.* Marc. 14, 38. *1 Cor. 9, 27. Castigo corpus meum, & in servitutē redigo, ne forte,*

cum aliis predicaverim, ipse reprobus efficiar. Rom. 8, 1. Nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo Jesu, qui non secundum carnem ambulant. 1 Joh. 2, 3. In hoc scimus, quoniam cognovimus eum, si mandata ejus servemus, Philip. 2, 12. cum metu & tremore vestram salutem operamini. Aliquando etiam vivida est, aliquando langvida; aliquando, np. in tentationibus gravibus, nulla. Quapropter fidelium Status *Luctæ* a Statu *Victoria* dignoscendus venit. Cujus rei exemplum habemus in Davide, se a Deo derelictum querente Pf. 13, 1. seq. Pf. 30, 8. 9. 10. Pf. 31, 32 qui tamen alibi confidit, se non confusum iri Pf. 13, 6. 7. Pf. 23, 4. Pf. 30, 2. seqq. v. 11. 12. 13. Pf. 31, 18. 23. 24. In gravibus tentationibus & in deliquio fidei juvat etiam tempus præteritum in memoriam revocare, & in præfenti fidei silentio priores ejus actus recognoscere. Locus Eccles. 9, 1. in hebræo ita habet: *Etiam amorem, etiam odium nescit homo; omnia ad facies eorum.* Nec ibi loquitur Ecclesiastes de Conscientia Status vitæ Spirituales cujusvis hominis; alias sequeretur, nec hominem impium scire, se propter scelera sua dignum esse odio Dei: quod agnoscit Salmero in Comment. ad 2 Cor. 12. Disput. 14. Sed de amore & odio ex eventibus prosperis vel adversis, utpote quæ tam justis quàm injustis communia sunt, prout fatetur Tirinus in locum. Paulus 1 Cor. 4, 4. non agit de fide suâ, qua coram Deo justificatus fuit, de quâ fide suâ agit 2 Tim. 1, 12. c. 4, 6. seq. Rom 8, 38. seq. sed agit de executione muneris sui Apostolici, ac docet, quamvis omnes muneris sui partes impleverit, per hoc tamen se Justitiæ laudem coram Deo adepturum non esse, quasi nihil sibi desit, cum fieri possit, ut Deus nævos videat, quos ipse non observet; ac proinde se nondum certum esse, se rectè functum

ctum

Etum esse munere suo, donec Dominus ipsum pronun-
ciaverit fidelem.

§. XVII.

*Opposita Fidei in Defectu sunt I. Dubitatio, quæ Fi-
dei, ratione Assensus, opponitur; estque suspensio As-
sensus nostri propter rationum utrinque occurrentium
æquilibrium. Hæc in philosophicis, ad certum tem-
pus, simpliciter vituperanda non est; quâ de causâ eam
& Platonici s. Academici probarunt; & Aristoteles de
eâ scriptum reliquit: ἡ ἀπορία τῆς ἐπιτορίας μήτηρ. h. e.
Dubitatio est Scientiæ mater. Nec in Theologiâ initio
absolutè improbanda est, si sc. desit occasio dubium il-
lud tollendi, vel, saltem, quamdiu dubium illud non-
dum sublatum est, cum fides non sit Assensus præceps,
sed maturo iudicio nixus; quod patet in B. Virgine
Maria Luc. 1, 34. & in Nicodemo. Joh. 3, 2. Verum si
quis, credibilibus misis, rationes apodicticas, vel sen-
suum testimonium requirat, ut Thomas Joh. 20, 24.
seq. vel cunctis ritè expensis assensum tamen volens
suspendat, qualis fuit dubitatio Regis Agrippæ Act 26,
28. dicentis: *Propemodum persuades mihi, ut fiam Christianus*;
Hujusmodi dubitatio, siue sit de tota Christiana Re-
ligione, qualis Regis Agrippæ c. 1. siue sit de dog-
mate quodam singulari, qualis fuit eorum, de quibus
agitur Rom. 14, 22. 23. & 1 Cor. 3, 10. 11. procul dubio re-
prehendenda est. II. *Incredulitas*, quæ est vel *negativa*
eorum, qui directè & immediatè vocati non fuerunt,
Joh. 15, 12. vel *privativa* s. *positiva*, qui vocati, vel pror-
sus non credunt, vel non, ut oportet, credunt. Joh. 1, 11.
Luc. 8, 13. cujus Incredulitatis *causæ* sunt, vel *Malitia*,
vel *Præjudicium*, de quarum prima Christus ait Joh. 3,
19. 20. *hec est Judicium, quia lux venit in mundum, & dile-*
*xerunt**

serunt homines magis tenebras quam lucem; erant enim eorum mala opera, Omnis enim qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus. Scilicet multi credere nolunt, ne secundum normam verbi Dei vivere teneantur. *Specialis causa* in multis est *Ambitio* Joh. 5, 44. c. 12, 42. 43. in multis *Avaritia* Luc. 16, 14. 15. & *Voluptates* Luc. 8, 6. 7. 13. 14. quibus accedunt causæ externæ: Diabolus & Mundus. 2 Cor. 4, 34. *Præjudiciorum* vis quanta sit ad Infidelitatem, videre est in ipso Nathanaële Joh. 1, 46. dicente: *a Nazareth potestne aliquid boni esse?* In Christi discipulis, præjudicio, de Regno Christi terreno, occupatis; & omnium maxime in Judæis, de quibus Apostolus 2 Cor. 3, 14. 15. *Usque in hodiernum diem velamen in lectioe V. T. manet non revelatum; sed cum legitur Moses, velamen positum est super eorum.* Quò respiciens Christus Matth. 11, 6. docebat: *Beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me.* Infidelitatis Effectus & pœna est damnatio æterna. Joh. 3, 36. Marc. 16, 16. III. *Diffidentia* quæ fidei ratione Fiduciæ opponitur, & Dei Sapientiæ, Bonitati, Omnipotentia & Veracitati adversa est. Cujus exemplum exstat in Duce illo Samariæ, qui Elisæo, annonæ ubertatem promittenti, credere volebat 2. Reg. 7, 1. 2. seqq. & in Rege Achazo Esa. 7, 1. seq. it. in discipulis Christi Matth. 8, 24. *In Excessu* Fidei opponitur I. *Nimia Credulitas*, Syrac. 19, 4. *Qui credit citò, levis corde est, & minorabitur.* Cum qua conjuncta esse solet Inconstantia, quæ prohibetur Eph. 4, 14. *Ne simus instar parvulorum, fluctuantes; nec circumferamur omni vento doctrina.* II. *Præsumptio*, quâ quamplurimi sibi persuadent, audacterque & securè confidunt, se Deum propitium habere, Remissionem peccatorum adeptos, & cœlestis gloriæ hæredes esse, cum tamen

tamen non Deo, sed sibi, suis Voluptatibus, Ambitioni, Avaritiæ & Mundo. vivant, nec Dei Voluntati, sed Mundo se conforment; qui potius iram Dei timere, minas ejus exhorretcere, & se ipsos suspectos habere deberent, qui sibi ipsis acclamant, vel acclamari patiuntur: *Pax, pax! cum non sit pax.* Jer. 8, II. Quibus ingeminandum illud Esai. 57, 21. *Non est pax impiis, dicit Dominus Deus; & i Thess 5, 3. Cum dixerint pax, & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habenti, & non effugient.* I. Joh. 3, 7. *Filioli, nemo vos seducat, qui facit Justitiam, justus est, sicut & ille justus est.*

CAP. III.

DE FIDE TEMPORARIORUM.

SUMMARIÆ.

§. 1. Fidei Temporariorum Nomen.	tellectus & Voluntas.
§. 2. Fidei Temporar. Existentiæ.	§. 8. Motiva Temporariorum.
§. 3. De Quidditate hujus Fidei diversa sententiæ indicantur.	§. 9. Objectum, totum Dei Verbum, Inprimis Promissiones Evangelii; etiam Christus ut Sacerdos.
§. 4. Temporariorum Fidem esse veram Fidem. Descriptio.	§. 10. Forma.
§. 5. Auctor Deus.	§. 11. Finis.
§. 6. Principium ejus, Gratia Dei Generalis, Excitans & Preparans.	§. 12. Effectus.
§. 7. Subjectum Quod est Homo vocatus, Subjectum Quo In-	§. 13. Adjuncta. (1) Amisibilitas. (2) Negatio Certitudinis de Salute, sed Præsumptio: Ibi Differentia Fidei Temporariæ a Fide Justificante.

K

§. I. Per-

Perspectâ Fidei Justificantis ac Salvificæ Naturâ, breviter adhuc de *Fide Temporariorum* agendum venit; Cujus nomen quod spectat; Homo, ad tempus credens, tandem verò obortâ tempestate deficiens Matth. 13, 21. *πρόκαιρος*, *Temporarius* & Marc. 4, 21. pluraliter *πρόκαιροι* *Temporarii*, dicitur; Unde hujusmodi hominum Fides, *Temporariorum*, vel Catachresticè, quod de hominibus Scriptura dicit, Fidei eorum tribuendo, *Fides Temporaria*, per Metonymiam Adjuncti pro Subjecto, appellata fuit, non q̄ semper tandem deficeret, cum sæpe fiat, ut florente externè Ecclesiâ, ad vitæ finem in eo statu perseveret: sed quod orta propter verbum persecutione, deficiat. Alias in Scriptura dicitur *humorem non habens, non habens radicem*. Luc. 8, 6. Matth. 13, 21. i. e. *non radicata; evanida, it. dispositionalis*; quia quemadmodum dispositio ad scientiam facile amittitur; Ita & hæc fides facile amittatur; quam rationem affert B. D. Grebenitz in Disp. de Fide Tempor. Sect. I. §. 5. Romano-Catholici Doctores *Fidem Informem* nonnunquam salutant; à D. Witfio vocatur *Praesumptuosa* Oecon. Fœd. l. 3. c. 7. §. 29.

§. II.

Existencia hujusmodi Fidei probatur ex Scripturâ. Luc. 8, 5. 6. *Exiit, qui seminat, seminare semen suum, & dum seminat, aliud cecidit secus viam, & conculcatum est, & volucres cali comederunt illud; & Aliud cecidit supra petram, & natum aruit, quia non habebat humorem. v. 13. Qui supra Petram, sunt, qui, cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum: & hi radices non habent: qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* Loca parallela extant, Matth. 13, 3. 4. 5. 6. 20. 21. Marc. 4. 3. 4. 5. 6. 16. 17. 1 Tim. 1, 19. *Bonam conscientiam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt.* Hebr. 6, 4. *Impossibile est, eos, qui semel*

semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cæleste & participes sunt facti Spiritus Sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi, & protapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam: It Hebr. 10, 26. 2 Petr. 2, 20. 21. Exempla hujus fidei Temporar. habemus: in Saule 1. Sam. 16, 14. in Achabo 1. Reg. 21, 27. seq. in Jehu, 2 Reg. 10, 30. 31. in Anania & Saphira, Act. 5, 3. 9. in Hymenæo & Alexandro 1. Tim. 1, 20. Virginibus fatuis, Herode Marc. 6, 20. seqq. & divite Marc. 10, 17. seq. qui dicebat, se præcepta omnia servasse a juventute; Christum verò omnia vendenda præcipientem, mœrens, deserebat. Ex quibus tum dictis, tum exemplis Existentia Fidei Temporariæ satis apparet.

§. III.

Non convenit verò inter Theologos, quid sit illa Fides Temporariorum. Mart. Chemnicus Loc. Theolog. Part. 2. loc. de Justif. Fidem hanc cum *Hypocritica* sive ficta & simulata eandem facit. Maresius Syst. Theol. Loc. XI. §. 21. Fidem hanc *equivocè* ita dici, & cum Justificante solo nomine convenire putat. Alii Fidem non univoce, sed *analogicè* talem esse volunt, ut Leidenses Syn. Pur. Theol. disp. 31. §. 3. Wendelin. Syst. Theol. l. 1. c. 24. Thef. 4. Explic. n. 3. Mastricht Syntagm. de Fide Salvif. c. 12 §. 6. Burmann. Synops. Theol. l. 6. c. 4. 3. 32. 33. Braun. Doctr. Fœd. f. Syst. Theol. Part. 3. loc. 11. c. 8. §. 7. (tametsi hic Auctor hanc fidem & hypocriticam vocet §. 5. & æquivoce ac improprie sic dictam §. 7.) Alii rectius Fidem Temporariorum *Synonymice* s. *univoce* Fidem esse asserunt, ita, ut Fides sit vel *Hypocritica* s. *fucata*; vel *Vera & Sincera*; hæcque rursus vel *Salvifica & Perseverans*; vel *Temporaria*. Qui tamen rursus dissentiunt: Nam *Pontifici* Fidem Justificantem & Temporariam unam eandemque esse, nec nisi *Dura-*

ione & Perseverantia, nonnunquam & *Formâ extrinsecâ* i.e. Charitate, (qua posterior vel destituatur vel excidat) differre volunt. Vid. Bellarm. Lib. I. de Justif. c. 4. p. m. 818 820. Maldon. in c. 9. Matth. Becanum Manual. Controv. l. I. c. 16. qu. 6. p. m. 433. *Remonstrantes* Fidem salvificam solâ *duratione* à Fide Temporariorum distingui volunt Apol. Conf. c. 18. fol. 213. Steph. Curcell. Relig. Christ. Instit. lib. 7. c. 10. §. 12. p. 474. f. 475. Poelenburg in Refut. Disp. Inaug. Spanh. p. 433. seq. Phil. à Limborch Theol. Christ. lib. 5. c. 12. §. 3. p. m. 417. ib. c. 81. §. 7. p. 659, 660. *Lutherani Theologi* itidem Fidem Salvificam & Temporariam solis *Subjectis & duratione* distinguunt. Quenst. Syst. Theol. part. 3. c. 2. Sect. I. Th. 33. p. 24. Plurimi *Reformati Theologi* agnoscunt Fidem Temporariam esse veram Fidem; ita tamen, ut diversam Speciem (sanè non propriè sed metaphoricè ita dictam) à Fide Justificante & Salvifica constituat. Inter hos sunt Calvin. Instit. Christ. Rel. l. 3. c. 2. §. 10. 11. Wolffg. Musculus Loc. Comm. de Fide & partibus Fidei §. 3. p. 294. 295. ubi tres fidei gradus constituit. Henr. Alting. Locor. Comm. Part. I. Loc. 13. p. m. 214. f. 215. 216. Theol. Probl. Part. I. Problem. 51. p. 193 194. id. Problemat. Nov. Loc. 16. Probl. 8. p. 707. seq. Ravanelus Biblioth. S. sub Voce: Fides Wittich. Theol. Pacif. C. XI. §. 136. p. 105. 106. & Theol. Pacif. Defens. C. XI. §. 202. p. 238. seq. Pictet. Theol. Christ. l. 9. C. 3. §. 3. 4. p. 672. 673.

§. IV.

Nos in antecessum observamus, *Veram Fidem bifariam* spectari posse. I. *κατ' οὐσίαν* quoad *essentiam & formaliter*, quia habet omnes actus ad *essentiam & constitutionem* fidei, requisitos, quales sunt *Notitia, Assensus & Fi-*

& Fiducia, quibus proprios actus exercere potest, & aliquos exercet; quo sensu Fidei veræ, Fides *Hypocritica, simulata, ficta* & putatitia opponitur. 2. κατ' ἐπιτασιν, καὶ ἀπόρρητα secundum intensiōem gradualem. it. κατ' ἐπιμονὴν καὶ ἐπιποζῶν secundum durationem & perseverantiam ac consecutionem finis ultimi, quo sensu Fides alte s. profundè Radicata ac Roborata dicitur ac Fidei non-Radicatæ, debili & Temporariæ sæpe opponitur. Sicut posteriori sensu accepta, sola (actu secundo) Salvifica & perseverans fides vera fides dici potest; quia secundum JCTos: nihil videtur actum, si quid superest quod agatur! Ita priori modo accepta etiam Fides Temporariorum, est vera & non simulata, nec ficta Fides. Quod passim docuerunt Patres: Irenæus, Tertullianus, Justinus Martyr, Clemens Alexandr. Origenes, Macarius, Athanasius, Basilus, Gregorius Nazianzen9, Chrysostrōmus, Cyprianus, Hieronymus, Augustinus, Prosper, Salvianus Masfil. Gregorius M. Isidorus Hispal. quorum loca indicavit Gerh. Joh. Vossius Histor. Pelag. lib. 6. Theol. 12. p. m. 587. 588. E quorum numerò tantum B. Augustini ex lib. de Corrept. & Gratia c. 13 hæc verba adducimus: *Credendum est, quosdam de filiis perditionis, non accepto dono perseverantia, usque in finem, in fide, qua per dilectionem operatur, incipere vivere, & aliquamdiu fideliter ac juste vivere, & postea cadere.* Idem docuerunt, ex *Reformatis Theologis*, Britanni in Act. Synod. Dordr. in Judicio ad Artic. 5. Theol. 1. 2. 3. p. m. 764. 765. Rollocus de Vocatione p. 191. Joh. Bergius de Different. & Convenientia Evangelic. qu. 77. p. m. 122. 123. Lud. Croci9 Syntagm. Theol. lib. 4. c. 16. §. 17. 18. 19. p. 1198. 1199. Conr. Bergius Prax. Cathol. Dissert. 7 §. 60. 62. p. 994. 995. 766. Wilh. Forbeseus Consideratt. Modest & Pa-

cif. Controv. de Justif. c. 1. n. 5. p. m. 3. Gerh. Joh. Voffius Hist. Pel. lib. 6. Thef. 13. p. m. 592. 593. seq. Henr. Alting. Locor. Comm. Part. 1. Loc. 13. p. m. 214. f. 215. 216. Salmurienses Syntagmate Theff. Theol. Part. 2. de Fide, Thef. 27. p. m. 88. Lud. le Blanc. Thef. Theol. de Fidei Justif. Natura, Th. 82. p. 221. B. Dn. D. Elias Grebeniz Disputat. Theol. de Fide Temporaria Subsect. 2. §. 5. Dn. D. Sam. Strimesius Epist. Iren. pag. 85. 94. Rationes, quibus probamus Fidem Temporarium non fictam, nec simulatam, sed veram fidem esse, sunt sequentes: (1) quia Luc. 8. 13. auditum verbum cum gaudio suscipiunt, (2) Ibidem expresse ad tempus credere dicuntur. item Joh. 12, 42. (3.) quia ibidem v. 6. 13. hæc Fides Herbæ, ex petrosa terrâ enatæ, Solis æstu quidem arefactæ; veræ tamen herbæ comparatur: Ut igitur Herba, ex petrosa terra enata, vera herba est; ita Fides Temporarium in petroso corde producta vera Fides est. (4) quia vituperantur, quod tempore tentationis ab hac Fide recedant, s. deficient. v. 13. it. Hebr. 6. 4. 5. 6. Ejusmodi Reprehensionis Exempla habemus in Saule 1. Sam. 15, 22. in Anania & Saphira Act. 5, 3. 9. in Hymenæo & Alexandro 1. Tim. 1, 19. 20. Quæ Reprehensio locum non haberet, si Fides Temporarium, non vera, sed ficta fuisset. Optimè Theologi Britanni in Act. Synod. Dordr. in Jud. ad Art. 5. Th. 1. p. m. 765. *Omneshujusmodi desertores juste coarguuntur ac puniuntur; non quod Fidem eam, quam nunquam habuerint, simularint, sed quod eam, quam habuere dereliquerint; ac multo gravius peccant, à fidei gratiâ collatâ recedentes, quam illi, quibus Evangelii præconium nunquam innotuit, ut docet Salvator Joh. 15, 22.* (5.) Quia 1. Tim. 1, 19. 20. Hymenæus & Alexander dicuntur Fidei naufragium fecisse; Veram ergo Fidem habuerunt; quam
nisi

nisi habuissent, ejus naufragium fecisse, dici non possent. Rectè iterum Theologi Britanni cit. loc. *Hymeneus & Alexander naufragium fecerant Fidei, non quidem ficta, aut simulata, sed vera. Neque enim cuiquam vitio vertendum, quod à Fide hypocritica deficiat: nec naufragus esse poterit, nisi, qui verè in navi fuit.* (6.) Quia Deus hanc Fidem remuneratur 1. Reg. 21, 27. 28. 29. in Achabo. 2. Reg. 10. 30. 31. in Jehu. Marc. 10, 21. ubi Christus dicitur dilexisse divitem illum, qui profitebatur se servasse mandata Dei; qui tamen, jussus vendere omnia, Christum deseruit: (7.) Quia Fides Temporariorum habet omnes partes essentielles, Fidei in genere competentes, *Notitiam; Temporarii audiunt verbum Luc. 8, 13. Assensum; suscipiunt verbum auditum ibid. Fiduciam aliquam; Cum gaudio verbum suscipiunt Hebr. 6, 4. 5. ratione Notitiæ & Assensus fuerunt illuminati; ratione Fiduciæ & applicationis promissionum, gustaverunt donum cælestè, & participes facti sunt donorum Spiritus S. præterea gustaverunt bonum Dei verbum, virtutesque seculi venturi.* (8.) quia 2 Petr. 2, 20. dicuntur effugisse coinquinatio-nes mundi per cognitionem Domini nostri & Salvatoris J. C. quorum posteriora, deteriora facta sunt prioribus (9) patet exemplo Herodis Marc. 6, 20. qui Johannem libenter audiebat, reverebatur, ut Virum justum & sanctum, auditoque; illo multa faciebat; quæ de simulata Fide nequeunt dici (10) quia hypocritæ Esa 29, 13. *appropinquant Deo ore, & labiis suis glorificant eum, cor autem eorum longe abest ab eo* Matth. 15. 8. Marc. 7, 6. Et de Pharisæis hypocritis Matth. 23, 5. dicitur: *Omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus.* Quibus docetur, hypocritarum Fidem in labiis & externis actibus tantum consistere; cum è contrario Temporarii ad actus internos progrediantur, non dutaxat ut videantur ab hominibus, sed promissio

missionum divinarum dulcedine allecti ; qui graphice describuntur Ef. 58, 2. *Me de die in diem quarunt, & scire vias meas volunt : quasi gens, qua justitiam fecerit, & judiciū Dei sui non dereliquerit : rogant me judicia justitia : appropinquare Deo volunt.* Cum itaq; Fidei huic, Nomen Fidei in literis S. tribuatur, sitq; assensus Deo loquenti adhibito, indè manifestum est. Fidem Temporariorum non fictam vel hypocriticam, sed veram Fidem esse. Quia tamen Temporarii Deum & Mundum, Cœlum & Terram, Voluptates carnis & gaudium spirituale ac cœleste, simul possidere volunt, ac proinde Deo partialiter tantum, non autem toto corde adhærent, atque adeò Fidei suæ, quatenus verus Assensus est, & aliquam Fiduciam continet, nec ἀπόρρητα & ἐπίτασιν, s. *debitam intensiōnem*, nec ἰμωσιν s. *Perseverantiam*, suâ culpâ, addunt, & exorta tempestate deficiunt; Electi verò, ex speciali divinâ gratiâ, misso Amore Mundi, Terræ & voluptatum carnis, Deo toto corde adhærent; adeoque Fidei suæ & ἀπόρρητα & ἐπίτασιν s. *debitam intensiōnem* & ἰμωσιν s. *Perseverantiam* addunt, & Fidem κατ' ἐξοχήν Veram in cordibus suis fovent & conservant; Inde Theologi nostri Fidem Salvificam & Temporariam Specie differre, vel duas Species unius generis, sed improprias & metaphoricis, constituere dixerunt ac dicunt; quia graduum differentia & in Physicis & in Moralibus rebus nunquam in ipsa Specie differentiam efficiat. Salmurienses in Syntagm. Theol. Part. 2. de Fide §. 28. 29. 30. Est ergo Fides hæc, Generalis assensus Verbo Dei & Promissionibus ejus præbitus, non exiguas emotiones in Corde & actiones in vita producens, sed ad tempus tantum durans, ortâ v. propter Verbum tempestate, deficiens; vel hac absente, magis magisque languescens & debito fine excidens. §. V.

Auctor Fidei Temporar. est Deus, terminativè Spiritus S. *Φωτισμός* s. Illuminatio, mediante Verbo, Temporariis eum in finem facta, non ut in Fide Temporaria subsistant; sed ut, sublatis ex corde faxis, i. e. Amore Mundi, aliisque impedimentis, ad Fidem Salvif. & Perseverantem contendant & progrediantur. Disputant Scholastici: An Deus sit causa Efficiens Fidei Informis? Negat Vega lib. 7. in Conc. Trid. c. 28. docetque, Fidem semper cum Spe & Charitate à Deo infundi, à quâ sententia non alienus est Soto lib. 2. de Nat. & Grat. c. 8. ubi vult, in Bapt. quidem infundi posse fidem sine Charitate; extra illum autem non esse verisimile, infundi fidem, nisi infundatur & Caritas. Verum contraria sententia communis est ap. Theologos Rom. Eccl. Thom. 2. 2^{dæ} qu. 6. Art. 2. ad 3. p. m. 16. sc. docent, Fidem etiam præcise spectatam, quam ipsi Informem vocant, quoad Substantiam, supernaturalem esse, cum habeat Objectum formale quod & sub quo supernaturale, ac proinde à Deo esse, licet in Fide hæc in esse perfectio aliquid desiderent.

§. VI.

Principium hujus Fidei est *Gratia Dei Generalis, Excitans*; Hominem per Verbum & Sacramenta *Præparans*, Intellectum illuminando, Tit. 2, 11. & cor pulsando, Apoc. 3, 20. ad obstacula perrumpenda & Fidem habitualement Justificantem generandam *Sufficiens*, suoque modo Efficax. Cujus tamen operationibus Temporarii resistunt, Act. 7, 51. Vid. Cap. 2. §. 12 p. 41. *Terra sæpe venientem super se bibens imbrem, & generans herbam, opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo; profrens autem sp. nas ac tribulos, reproba est, & maledictio proxima: Cujus consummatio in combustionem.* Hebr. 6, 7. 8.

L

Sub-

Subjectum Quod sunt Homines adulti per Verbum Vocati. Luc. 8. 5. 6. *Subjectum Quo* est Anima & quidem respectu φωτισμῶ f. *Illuminationis*, & Assensus, Intellectus; respectu Fiduciæ, aliarumque emotionum, Voluntas. Quod clarè docetur Hebr. 6. 4. 5. 6. Ibi namque Apostolus Apostatarum crimen exaggeraturus, dicit (1.) eos fuisse illuminatos, ac proinde non qualem-cunque sed sufficientem accepisse cognitionem Veritatis, eâque imbutos fuisse 2. Cor. 4, 6. Hebr. 10, 26. 32. (2.) gustasse donum cælesti; quibus verbis non mera elibatio, vel labialis duntaxat degustatio, sed plenior perceptio Veritatis cœlestis significatur, ut patet ex Ps 34. 9. *Gustate & videte bonum esse Dominum.* Luc. 14, 24. *Nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cœnam meam.* 1 Petr. 2, 3. *Siquidem gustastis quod suavis Dominus.* (3.) *Participes factos esse Spiritus S,* quod non Charismatum extraordinariorum collationem, indicat; hoc enim parum ad exaggerandum crimen deficientium fecisset; sed saltem aliquam cordis s. voluntatis pulsationem, & dispositionem, & initialem Regenerationem & Sanctificationem, significabit. (4) *gustasse bonum Dei verbum virtutesque seculi venturi,* h. e. promissa vitæ æternæ eorumque dulcedinem, admisisse, sibi que applicasse. Et quia tantorū beneficiorum participes facti fuerant, inde concludit Apostolus, illos tam fœdè prolapsos, rursus renovari non posse ad pœnitentiam. Cujus rei rationem affert v. 7. 8. Qualis explicatio hujus loci, nisi admittatur, Apostolus hos deficientes potius excusaret, quam tam graviter accusaret. Eadem dicuntur Hebr. 10, 26. seq. Similis locus extat 2. Petr. 2, 20. 21. *Si refugientes coinquinationes mundi, in cognitione Domini no-*
stri

stri J. C. his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus: Melius enim erat illis, non cognoscere viam iustitiae, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est Sancto mandato. Ad quem locum tantum notam, hos temporarios ratione Intellectus sufficienter cognovisse doctrinam Domini nostri J. C. & ratione Voluntatis, effugisse inquinamenta mundi. Ipse locus Classicus Luc. 8, 13. ubi Temporarii dicuntur auditum Verbum cum gaudio recipere, persuadet, subjectum Inhaesionis hujus Fidei non solum Intellectum esse, sed & Voluntatem. it. Marc. 6, 20. exemplum Herodis, qui Johannem libenter audiebat, & reverebatur, item multa faciebat. Nec non exempla, Achab i. Reg. 21, 27. 28. 29. Jehu 2 Reg. 10, 30. 31. Divitis Marc. 10, 21. quorum sanè actiones incommodè ad solum Intellectum referrentur.

§. VIII.

Motiva Temporariorum sunt Commoda propria, unde sibi terrenam & cœlestem felicitatem exoptant. sc. Amore sui plenus est Temporarij, atq; hic amor cor ejus occupat, quâ de causâ cor ejus terræ petrosæ comparatur; cum Rubenitis & Gadditis Num 32, 5. cis Jordanem commode habitare, ac tandem, sed sero, in cœlum proficisci & cœli etiam gaudiis, in cumulū felicitatis, frui cupit. Unde Christô & Apostolis ex mundo eum evocanti, Matt. 6, 19. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, v. 24. Non potestis Deo servire & Mammona. c. 16, 24. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me. Rom. 12, 2. Nolite conformari huic seculo. 1. Joh. 2, 15. Nolite diligere mundum, neq; quæ in mundo sunt; dissimilis Abrahami & Mosis, respondet: Luc. 14, 18. Villam emi, & necesse habeo

habeo exire & videre illam. v. 19. Fuga boum emi quinq., & eo probare illa. v. 20. Uxorem duxi, & ideo non possum venire. Luc. 19, 14. Nolumus hunc regnare super nos. Quibus indicat, se Deum & Mundum, Cælum & Terram, Ambitionem, & Humilitatem Christianam, Sapientiam, terrënam & cœlestem, res non conciliabiles, conciliare & simul possidere velle. Unde non potest non alterutro excidere.

§. IX.

Objectum Fidei Temporariorum est totum DEI Verbum, Inprimis Promissiones Evangelii, quod non male expresit Owenus Epigr. lib. uno L. 4. n. 258.

Promittit nobis aliquid Sacra pagina? nostrum

Protinus hoc certa credimus esse Fide.

Exigit à nobis aliquid Sacra littera? durus

Sub nostram Sermo non cadit iste Fidem.

Christum etiam recipiunt, non tam ut Prophetam, quatenus voluntatem Dei proponit, & Abnegationem nostri requirit; nec ut Regem, qui normam vitæ præscribit; sed ut Sacerdotem, qui pro peccatis hominum, adeoque & Temporariorum, satisfecit, pro iisque apud Patrem intercedit; seu quatenus æternam felicitatem meruit.

§. X.

Forma igitur Fidei Temporariorum est Apprehensio non quidem dubia; sed Fiducia evanida, adeoque verius Præsumptio, & adhærentia partialis.

§. XI.

Finis à Deo intentus, est Salus æterna. Vid. Cap 2. §. 14. p. 48. Finis per accidens, vel potius Eventus, est, culpâ evitabili Temporariorum, damnatio æterna. Hebr. 10, 38. Justus meo ex fide videt: quod si subtraxerit se,
non

non placebit anima mea. Hebr. 6, 6. c. 10, 26. 2. Pet. 2, 20
21. 22.

§. XII.

Effectus Fidei Temporariorum sunt (1) *Agnitio Peccatorum* 1. Sam. 15, 24. 1. Reg. 21, 27. (2) *Dolor de Peccato*, 1. Reg. 21, 27. (3) *Humiliatio coram Deo*, 1. Reg. 21, 27. (4) *Intempestiva Conscientiarum tranquillatio*, Luc. 18, 11. (6) *Sanctimonia partialis*: Diligunt enim Deum sed non ex toto corde. Vid. Perkinsi Armillam aur. c. 53 Hic dissimulandum non est, Patres, interque eos ipsum Augustinum, Prosperum & Concilium Valentinum, etiam *Justificationem* Effectibus Fidei Temporariæ annumerare; Verum notandum, Patres illis locis plerumque verbum *Justificare*, pro *justum facere*, & nomen *Justificationis*, pro *Infusione Justitiæ* accipere; Atque ita acceptâ voce, nihil aliud docent, quàm quod nos hic docemus,

§. XIII.

Adjuncta sunt. (I) *Amisibilitas* s. Negatio Perseverantiæ. Matth. 13, 6. Luc. 8. 6. 13. Hebr. 6, 4 5. 6. 2 Petr. 2, 20. 21. atque hoc ipsum nomen Temporariorum infert. Licet verò, lætis Ecclesiæ rebus non semper ab agnita Veritate deficient; Fides eorum tamen magis magisque languescit, ac vitam & succum amittit. (II) *Negatio veræ Certitudinis* de Salute; Cujus locum occupat *Præsumptio*, de qua vid. hic Cap. 2, § 17. p. 72. fin. (III) *Differt* ergò Fides Salvifica, à Fide Temporariorum (1.) *ratione Principii*; Temporariæ enim Fidei Principium est Gratia Dei Universalis; Salvificæ verò est Gratia Dei Specialis, quâ Temporarii evitabili suâ culpâ carent. (2.) *ratione Subjecti*: quod in Fide Temporaria est Cor petrosum, h. e. amore Mundi impeditum

ditum, non attentâ Gratia Dei intellectum illuminante, & cor pulsante; Salvificæ autem Subjectum est terra bona, i. e. cor ex gratia Dei bene dispositum. (3) ratione *Formæ*: Fides Salvifica consistit in adhærentia totali; Temporariorum autem in partiali. (4) ratione *modi Radicationis*: quamvis enim in Fidē Temporariorum respectu Intellectus Sufficiens adsit cognitio Veritatis, nonnunquam major, quàm in multis Electis Math. 7, 22. respectu Voluntatis tamen, semen Verbi Dei, non tam altè ac profundè admissum & radicum est, ut in Perseverantibus, cujus rei causa est Petra cordis, h. e. Amor Mundi, & Conservationis sui. (5) ratione *Effectuum*: Fides Tempor. habet Effectus §. præc. allatos; Salvifica autem præterea Justificationem, s. Remissionem peccatorum, Sanctificationem solidam & Glorificationem. (6.) ratione *Attributorum*: Fides Salvifica perseverat, ac stat9 sui & futuræ salutis, dicto modo, cerra est; Temporaria verò deficit, vel languescit; & examine sui vel neglectô, vel illegitimè instituto salutem sibi promittit, deq; eâ præsumit, quam suo vitio non consequetur! DEUS Auctor & Consummator Fidei, salvificam Fidem, per Verbum in nobis accensam, augeat & conservet, ad Nominis sui Gloriam & animarum nostrarum Salutem, quæ est Fidei

F I N I S.

CORRIGENDUM

P. 19. L. 25 post Verba: rei ignotæ assentiamur adde sed ideo propositioni alicui assentiamur

My Books

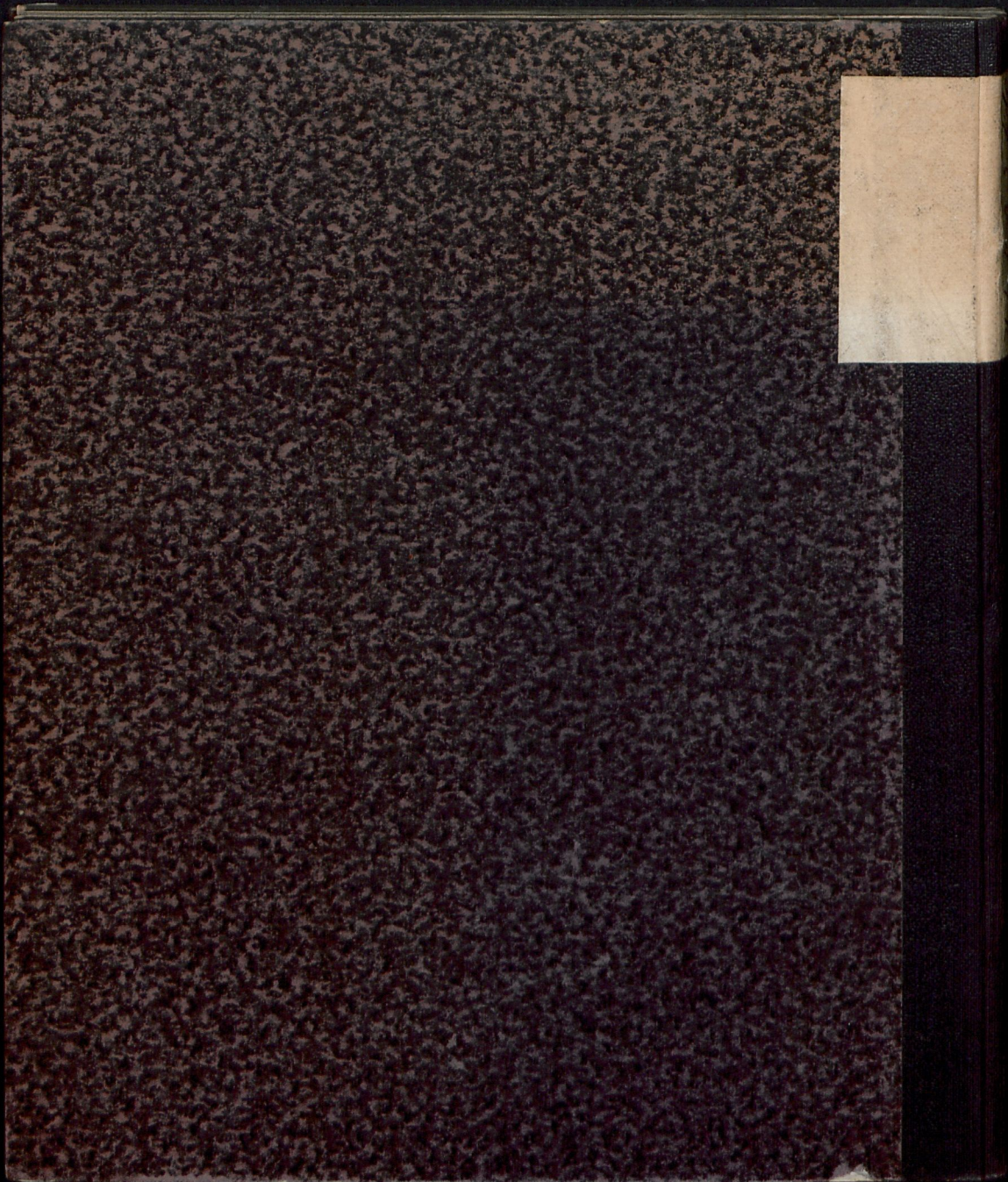

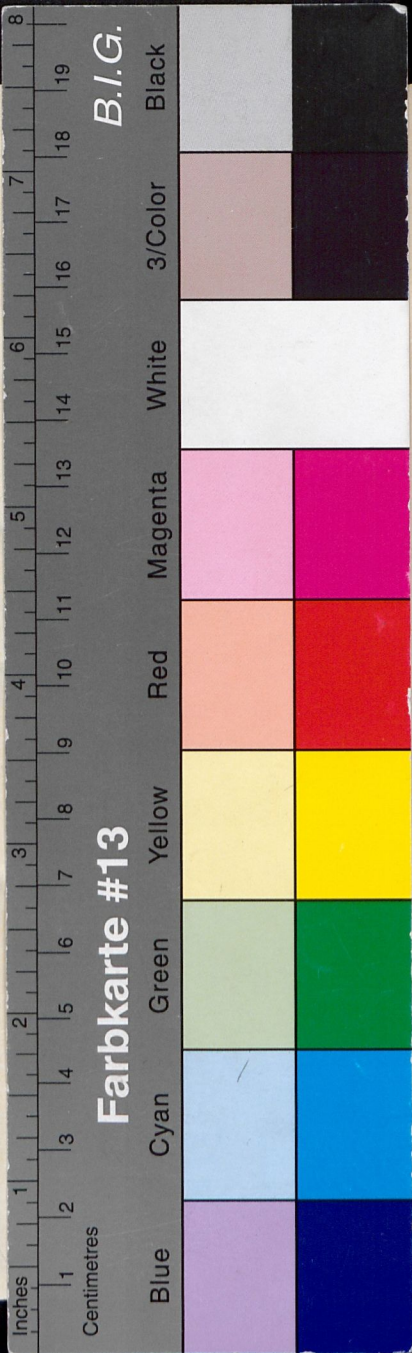

Mg 3818

X2368842

DISSERTATIO THEOLOGICA

DE

FIDE,

Quam

IN ALMA VIADRINA

Aspirante Summo Numine,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. CAROLO FRIDERICO,

DUCE WURTENBERGIÆ, TECCIÆ, ET IN SILESIA OELS-
NÆ, COMITE MONTISBELGARDI, DYNASTA HEI-
DENHEIMII, STERNBERGÆ, ET MEDZI-
BORÆ, &c. &c.

PRÆSIDE

DN. BARTH. HOLTZFUSS,

SS. THEOL. DOCT. & PROF. ORDIN.

Fautore ac Præceptore suo ad Cineres usq̄, colendo,

D. XIII. Novembr. An. MDCCIV.

Placido Eruditorum Examine fitit

WILHELMUS HERMANNUS GRAVIUS,

SS. Theol. Cultor, Bütaviensis.

*****:*****

FRANCOFURTI ad VIADRUM,

Literis CHRISTOPHORI ZEITLERI.

